Publicație lunară editată de DACIA REVIVAL INTERNATIONAL SOCIETY

DACIA magazin

Director fondator: Dr. Napoleon Săvescu

Nr. 45 august 2007

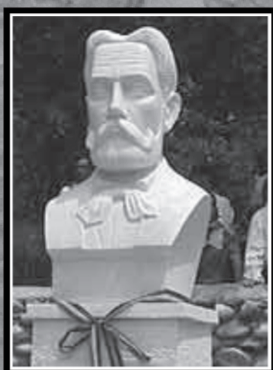
O descoperire de excepție

UN PRINȚ DAC LA HUNEDOARA

WWW.DACIA.ORG

Noi nu suntem împotriva nim□nui, singurii hoştri duşmani sunt mi

- Muzeul virtual dacic
- Scrisoare deschisă tineretului român
- Noi nu suntem urmaşii Romei
- Dacia Magazin
- Dacian history
- În cautarea istoriei pierdute
- Călătorie în Dacia - Țara Zeilor
- Codex Rohonczy
- Originea rasei umane
- Zamolxis, primus getarum legislator
- O cronică a poporului dac
- Dacia Revival International Society
- Congresele internaționale de dacologie

- Monument regelui Burebista
- Onoare memoriei lui Nicolae Densuşianu

- Tartaria 2003

DACIA MAGAZIN

Publicatie lunară de istorie şi cultură

Director fondator
Dr. Napoleon Săvescu
Redactor-şef
Vladimir Brilinsky
Redactor şef-adj.
Mariana Terra

Secretar de redacție
Victor Cristescu

Tehnoredactare computerizată
Victor Cristescu
Adrian Cristea
Cristina Cornelia Marcu

Publisher
Ilie Enciu

Colaboratori
Prof. Adrian Bucurescu
Prof. Gh. D. Iscru
Ing. Luminița Sava
Alexandru Stan
Prof. Timotei Ursu

Fotoreporter
Radu Brilinsky

Publicație editată de fundația Dacia Revival International

Redacția
Com. Orăştioara de Sus
Grădiştea de Munte nr. 147
Deva, str. Carpați nr. 12,
cod. 330105, jud. Hunedoara
Tel./fax 0040254 223853
e-mail: malus_dacus@yahoo.com
www.dacia.org

Tiparul executat la Tipografia de Sud
ISSN 153-5316

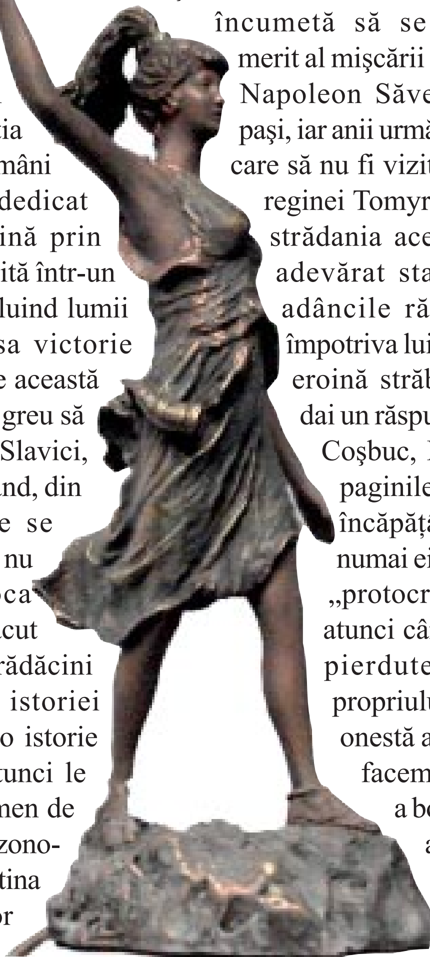
Revista Dacia Magazin este o tribună a ideilor istorice, deschisă oricăror păreri oneste. Întreaga responsabilitate asupra informațiilor apărute în paginile revistei aparține în exclusivitate autorilor articolelor publicate.

EDITORIAL

Ce mai știi despre daci ?

de Vladimir BRILINSKY

A opta oară se trage cortina peste un congres de dacologie. De 8 ani încoace, Fundaţia Dacia Revival îşi demonstrează, dacă mai era nevoie, consecvenţa, prin organizarea congreselor ce dau mari bătăi de cap istoricilor tradiţionalişti care, de la an la an, se arată tot mai interesaţi de ce se întâmplă prin lumea dacologică. Ce mai ştii despre daci? Era o întrebare temătoare, care se rostea în şoaptă prin senatul de la Roma atunci când dacii deveneau tot mai evident un adevărat pericol, o adevărată forţă, pentru comoda aristocraţie romană. Peste 2.000 de ani, comoda şi inerta şcoală istorică românească avea să fie deranjată vizibil de activitatea unui grup de oameni care s-au reunit sub acelaşi ideal al scoaterii la lumină a istoriei întunecate a dacilor. Congresele de dacologie trăiesc. De la an la an ele câştigă în vigoare, în ţinută profesională şi, mai ales, în aderenţă la publicul larg. Ecourile congreselor ajung departe, în cele mai îndepărtate colţuri ale ţării şi dincolo de ele. Oamenii le iau în seamă şi le comentează. Îşi pun întrebări. Tot mai multe şi mai îndrăzneţe. Şi asta face bine. De 8 ani încoace, de când aceste ecouri se fac auzite, tot mai multă lume se încumetă să se avânte pe drumul sfânt al Sarmisegetusei. Acesta este un mare merit al mişcării dacologice conduse de acea inimă care bate a Dacie Revival, doctorul Napoleon Săvescu. Niciodată ca în acest an Sarmisegetusa nu a fost căutată de atâţia paşi, iar anii următori, prin acţiunile pe care fundaţia le va iniţia, va înregistra tot mai puţini români care să nu fi vizitat cetatea sfântă a dacilor.

Congresul de anul acesta a fost dedicat reginei Tomyris, un personaj al istoriei noastre, pe nedrept ignorată. Scoasă la lumină prin strădania aceluiaşi inimos doctor Napoleon Săvescu, înconjurat de o echipă constituită într-un adevărat stat major al dacologiei, regina masagetă a strălucit ca niciodată dezvăluind lumii adâncile rădăcini ale demnităţii noastre străbune. Probabil că de la faimoasa victorie împotriva lui Cyrus de acum 2.500 de ani, nu s-a vorbit aşa de mult şi de frumos despre această eroină străbună, dar care, din păcate, este inexistentă în manualele de istorie. Este greu să dai un răspuns la întrebarea de ce noi nu ştiam nimic despre cea pe care au evocat-o Slavici, Coşbuc, Eminescu, Iorga sau Hasdeu. De ce istoria noastră a scos-o şi, mai ales, când, din paginile ei este la fel de greu de răspuns. Cine a decis asta şi mai ales cine se încăpăţânează să o ţină mai departe în colburile uitării ? Sigur că unii istorici – şi nu numai ei – comozi în a nu căuta răspunsuri, blazaţi şi ignoranţi, vor invoca „protocronismul dacomanilor". De fapt acesta este şi cel mai uşor lucru de făcut atunci când trebuie să dai nişte răspunsuri incomode. Dacă a-ţi căuta propriile rădăcini pierdute, dacă a scoate la lumină personalităţi uitate sau ascunse ale istoriei propriului tău neam, fără a crea şi un cult al personalităţii, dacă a te bate pentru o istorie onestă a dacilor, înseamnă în accepţiunea unora că eşti protocronist dacoman, atunci le facem pe plac şi le spunem sus şi tare că au dreptate. Dacă nu au găsit alt termen de a boteza aceste nobile întreprinderi ale Daciei Revival şi le-au numit în mod filfizono-academic aşa, aşa să rămână şi gata, pentru că la anul ridicăm din nou cortina şi le vom prezenta în cadrul celui de-al IX-lea Congres „Arhivele regilor daci". Şi să te ţii atunci protocronism dacoman!

Civilizații antice ale Europei temperate

Dr. Iosif Vasile FERENCZ

Argument

Civilizaţia dacică, fără nici o îndoială a fost una remarcabilă, ca dovadă este şi interesul deosebit care i-a fost acordat, de către lumea ştiinţifică şi de către publicul larg. Din păcate ea este cunoscută astăzi mai ales datorită descoperirilor arheologice, dar şi în acest fel a putut fi recuperat un mare volum de informaţii cu ajutorul cărora este posibilă reconstituirea într-o măsură oarecare, a vieţii comunităţilor umane din acea perioadă.

O altă sursă de informaţii pentru înţelegerea vieţii unei populaţii este dată de comparaţia cu viaţa altor populaţii contemporane. Din acest motiv, credem că este util să prezentăm în paginile acestei reviste, pe parcursul mai multor numere, una dintre civilizaţiile contemporane, cu care dacii au intrat în contact în mai multe rânduri. Aşa cum reiese şi din titlul acestui material, este vorba despre celţi.

CELȚII (XII)

În numărul anterior am urmărit aventurile unora dintre contingentele de celţi, care au participat la confruntările Marii Expediţii. Urmările ei s-au manifestat pe multiple planuri. Au apărut populaţii noi, au apărut aşezări noi, numeroase aspecte ale vieţii de zi cu zi s-au schimbat. Am putea să credem că nimic nu a mai fost ca înainte ... şi totuşi ... . Deşi oamenii au rămas aceiaşi, deşi unii dinte ei s-au întors acolo de unde plecaseră, experienţele pe care le trăiseră i-au marcat profund. Toate acestea au o mare importanţă pentru a înţelege istoria ţinuturilor din centrul şi estul Europei, în ultimele secole înaintea celui mai important eveniment al tuturor timpurilor – naşterea lui Cristos.

Din nou despre urmări

Din descrierea primelor acţiuni desfăşurate de cetele de celţi am aflat că atunci când s-au pus în mişcare, ei au plecat împreună cu familiile şi cu avutul. Ca atare, mase considerabile de oameni s-au pus în mişcare, cea ce a condus la importante modificări demografice, care au afectat pe arii geografice mari. O parte a celţilor întorşi după înfrângerea de la Delphi au pornit spre nord, stabilindu-se pe cursurile inferioare ale Savei şi Dravei, până pe linia Dunării, în zona aflată între gurile celor două râuri şi în regiunea Belgradului.

Actuala capitală a Serbiei - Belgrad, purtând în acele vremuri numele de *Singidunum* a devenit unul din centrele importante ale noilor veniţi. În aceste zone ei au întemeiat aşezări noi şi iar civilizaţia pe care au creat-o era una specifică Celticii orientale, dar şi cu numeroase elemente preluate din mediul ilir pe care l-au întâlnit acolo. Aceştia au intrat în istorie sub denumirea de scordisci, preluându-şi etnonimul din numele unui munte şi şi-au făcut simţită prezenţa până în vremea lui Octavian Augustus.

Cercetările arheologice întreprinse de arheologii sârbi au condus la identificarea mai multor aşezări şi necropole ale scordiscilor. Unul dintre efectele aşezării populaţiilor celtice a fost aceea că tribalii se vor retrage

***Spadă şi teacă din mormântul nr. 15 al necropolei de la Kósd (Ungaria) datând din prima jumătate a secolului al III-lea î. Chr., după M. Szabó, Mercenary Activity*, în vol. *The Celts*, New York Milano 1991**

spre est, astfel că de atunci încolo vor fi întâlniţi în zonele aflate în nord-vestul Bulgariei de astăzi.

Însă şocul provocat de reîntoarcerea participanţilor la Marea Expediţie nu a afectat numai bazinul Carpatic. Mişcarea propagat până în vestul Europei. Este cunoscut că o parte a tectosagilor, dintre cei care nu nici au trecut în Asia Mică şi nici nu s-au aşezat în Iliria, au ajuns până în împrejurimile actualului Toullouse. Arheologii au identificat pe teritoriul Franţei o serie de podoabe specifice bazinului Carpatic, care sunt legate tocmai de acel moment.

Contacte şi legături

Dacă în secolele precedente contactele cu sudul elenistic fuseseră mai puţin frecvente, după evenimentele descrise legăturile celţilor din bazinul Dunării mijlocii cu acele zone au început să se intensifice. Aceasta şi pentru că celţii întorşi din expediţie au adus cu ei o serie de artefacte de lux, confecţionate în atelierele greceşti. Acesta este cazul unor vase pentru băut, precum *kantharos-ul* de bronz descoperit la Szob în Ungaria. Astfel de recipiente au fost apoi imitate în ceramică, în manieră şi tehnică celtică, în întregul bazin Carpatic. Băutul vinului din astfel de vase devenind o modă.

Mercenariatul

O altă consecinţă a evenimentelor este aceea că prin contactul războinicilor cu lumea elenistică, favorizat şi de conflictele permanente dintre dinaşti a condus la înflorirea mercenariatului. Caracterul războinic şi sumele mici pretinse de celţi pentru serviciul militar în comparaţie cu cele cerute de greci, au favorizat angajarea multora dintre ei în serviciul a numeroşi regi. Am văzut cum Nicomedes al Bithiniei îi angajase pe Leonnorios şi Lutarios, iar Antigonos Gonatas pe celţii învinşi la Lysimacheia. Mercenari celţi au fost semnalaţi şi în armata lui Pirrus sau ale altor dinaştilor. Putea să fie întâlniţi peste tot unde aveau loc confruntări politice urmate de operaţiuni militare. Soldele plătite în bani au dus la familiarizarea celţilor cu moneda. Ca urmare, aceasta va apărea şi va fi utilizată şi de către celţii din Europa temperată. După aceste evenimente vor apărea şi emisiunile monetare locale, expresii ale unor centre de putere zonale.

Dar amănuntele legate de acest adevărat fenomen istoric nu se opresc aici. Credem că e util să facem unele precizări suplimentare pentru a-i putea înţelege modalităţile de funcţionare.

De fapt, prezenţa mercenarilor în armatele mediteraneene nu era o noutate. Contingente de celţi nord-italici fiind înrolate deja în sec. IV a.Chr. de tiranii Syracusei. Dar extinderea ariei locuite de celţi în estul Europei şi Asia Mică a determinat şi o mutare a „pieţelor" de recrutare.

Noile teritorii colonizate de celţi au constituit încă în secolul al III- lea. î. Chr., şi în veacul următor adevărate surse de mercenari. Ca atare, dinaştii din Asia Mică, dar mai ales seleucizii, au apelat frecvent la serviciile galatilor anatolieni pe care îi întâlnim adesea înrolaţi în armatele acestora. Dar alături de galati s-au putut afla şi grupuri provenite din Europa, mai ales în perioadele în care unii monarhi aveau un anumit control pe coastele nordice ale Propontidei sau în Thracia. Informaţiile privind căile de recrutare ale acestor trupe de celţi sunt puţine, dar anumite modalităţi de contactare şi apoi de angajare a mercenarilor barbari pot fi desluşite în urma analizei de ansamblu a izvoarelor istorice.

În timpul invaziei, contactul cu conducătorii unor comunităţi celtice s-a putut realiza în mod direct, ei fiind deja în regiune.

Contingente de mercenari au fost obţinute şi pe „canale" diplomatice, în urma unor relaţii de amiciţie sau de înţelegere între parteneri şi atunci când unul dintre ei avea acces la o „sursă" de recrutare. Uneori, cei care aveau nevoie de serviciile unor mercenari îşi trimiteau emisarii până în zone îndepărtate din Europa pentru ai contacta şi a stabili condiţiile de recrutare. Aceşti emisari erau de obicei ofiţeri greci, în multe cazuri fiind mercenari la rândul lor în slujba unor monarhi. Un exemplu al modului în care decurgea

***Arme provenind dintr-un mormânt de la Batina (Iugoslavia), sec III î. Chr, după M. Szabó, Mercenary Activity*, în vol. *The Celts*, New York Milano 1991**

***Torques din aur de la Fenouillet (în apropiere de Toulouse Franța secolului al III-lea î. Chr., după M. Szabó, Mercenary Activity*, în vol. *The Celts*, New York Milano 1991**

operațiunea de recrutare a unor mercenari barbari este constituit de episodul atragerii bastarnilor germanici în slujba lui Filip V ilustrată de Titus Livius. Această modalitate prin care „barbarii" își ofereau serviciile trebuie să fi fost mai des utilizată decât o lasă să se înțeleagă autorii antici. Pe de altă parte, comunitățile celtice în mişcare erau precedate adesea de „negociatori". Şi este foarte probabil că aceştia puteau să poarte şi tratative pentru încheierea unui „contract".

Plata mercenarilor, indiferent de etnia din care făceau parte, se negocia încă de la început şi era onorată prin două modalități diferite, dar care se completau una pe alta.

Pe de o parte o plată în avans (care uneori era efectuată regulat la anumite intervale de timp), era constituită din produse sau bani. Pe de altă parte, după îndeplinirea „contractului", urma plata propriu-zisă a serviciilor prestate sub arme, care se efectua în bani. În ciuda ratei mai reduse a plății mercenarilor celți, ei beneficiau de multe ori de prăzile obținute în urma jefuirii taberelor învinşilor sau a raidurilor în teritorii străine.

Durata unui „contract" era stabilită în funcție de necesitățile celor care recrutau mercenarii. Uneori era vorba de o singură campanie care se întindea pe mai multe luni, alteori înțelegerile vizau perioade mai lungi de timp.

Extensia maximă

Nu trebuie neglijat nici faptul că, practic, după Marea Expediție, aria locuită de celți a cunoscut extensiunea maximă. Teritoriile locuite de ei în Europa se întindea din insulele Britanice şi Peninsula Iberică, până în bazinul Carpatic şi Thracia, şi chiar mai departe, până în Asia Mică. Chiar dacă din punct de vedere politic această uriaşă întindere nu a avut nici un fel de unitate, o serie de legături între comunități s-au păstrat aproape în permanență. Este remarcabilă relativa unitate care se manifestă în modă. Adevărate serii de podoabe şi accesorii vestimentare purtate de către celți, a căror asemănare atinge adeseori identitatea sunt descoperite în inventarul mormintelor şi al aşezărilor cercetate pe spații întinse.

Prezentând aspectele principale ale consecințelor invaziei celtice în Peninsula Balcanică, credem că putem să trecem la o altă etapă a narațiunii noastre. În numărul care va urma, ne vom întoarce în Bazinul Tisei superioare şi în Transilvania, pentru a prezenta viața celților în a doua jumătate a secolului al III-lea şi la începutul veacului al II-lea.

Aria maximă de răspândire a celților în Europa, cca 200 î. Chr., după Stephen Allen şi Wayne Reynolds, Celtic Warrior. 300 BC – AD 100, Oxford 2001

MASSA-GEȚI SAU... MASSA-SCIȚI?!

Timotei URSU

Tematica actualei ediții a congresului nostru, declinată generic legendarei regine Tomyris a Massageților - remarcabilă personalitate a Antichității şi afirmată prin eroica înfrângere a nu mai puțin legendarului rege Cyrus al Perşilor (pe numele său real, în vechea persană numele acestuia se pronunța: *Kúraş* !) - ridică deopotrivă semne de întrebare atât asupra informației, provenită prin pana lui Iordanes, asupra fundării străvechiului Tomis (Constanța de astăzi) de către regina massagetă, cât şi asupra etnicității reale a Massageților şi a teritoriului lor de locuire în secolul VI BC. Cum obiectivul de fond al actualei ediții îl formează examinarea extensiei răsăritene a "*aripii getice"* a TRACILOR NORDICI, este desigur o chestiune de elementar bun-simț ştiințific ca, față cu puținătatea surselor istorice (şi acelea destul de contradictorii), cercetătorii să exploreze cu precauție acest aspect. Mai ales că, majoritatea surselor de informație modernă (Google, Wikipedia, extrasele din considerațiile unei majorități a cercetătorilor, între aceştia valorosul nostru Vasile Pârvan, etc.) atribuie Massageților o *filiație etnică scitică*. Despre Tomyris, *Wikipedia* spune dintru bun început: "*Tomyris (reigned c. 530 BC) was a queen of the Massagetae, a Scytian people of Central Asia east of the Caspian Sea"*. *Yahoo* (Windows) în articolul orientativ despre *Scytians/ Sacae* (pag. 2), intercalându-i pe Massageți triburilor *scite,* formulează o anume îndoială: " *Tribul pe care Herodot îl numeşte "Massagetae" trebuie să fi fost (?!) numit ceva în genul M}H-SAK} în persană, ceea ce înseamnă "Saccii (Sciții) Lunei"*. *Asta e destul de confuz, de vreme ce se ştie că Massageții venerau un singur zeu, Soarele*". Dicționarul

ASIATICA: Reconstituirea prin izvoare istorice, demonstrează că, la sfârşitul mileniului I BC, "Massagetae" şi "Dahae" se întindeau până la Sud-Estul țărmului Mării Caspice.

francez *Larousse*, (ediția 1989, pg. 1460), îi defineşte pe Massageți drept "..*peuple iranien nomade de l'est du Caucase"*. Incaltea, *Micul Dicționar Enciclopedic* românesc (*ediția 1978)* nici nu include numele Massageților şi al reginei Tomyris !... În schimb, în prima traducere în română a lui Herodot, identificată la mănăstirea Coşula-Botoşani de Nicolae Iorga într-un manuscris datând din 1645, admirabilul translator medieval îi denumeşte pe Sciți "*tătărăi"* iar pe supuşii lui "Tomiris" (sic!) îi denumeşte consecvent şi distinctiv "*Massaghetii*", făcând (apud Herodot!), cu corectitudine, diferențierea dintre cele două neamuri, citez: *"Acestora, Masaghetilor, li sânt hainile tătărăşti şi petrecirea (...) Pentru care le zic Grecii că sânt... Tătărăii; - dar nu sânt ei, ce Masaghetii!.." (*Ediția facsimil, 2003, pg.88). De altfel, cum spuneam, însuşi Herodot formulează serioase îndoieli, precizînd că e vorba de două neamuri diferite, doar "asemănătoare": " *Massageții... unii cred despre ei că ar fi de neam Scit*" (201) ..." *În îmbrăcăminte şi felul de trai Massageții sunt asemănători Sciților*" (215) ... "*În ce priveşte obiceiul (matrimonial)... Grecii îl cred un obicei scit; dar nu este, căci aparține doar Massagetilor, asta trebuie spus."* (216) . Iordanes - în secolul VI AD – după consultarea unei lungi liste de autori antici din care ne-au parvenit doar fragmente copiate şi modificate în timp, îi denumeşte pe Massageți, consecvent: GEȚI (vezi fotografia "*Iordanes,Tamiri*"). Vasile Pârvan (*Getica,* 1926, pg.285*)* îi socoteşte pe Massageți, ca şi pe Agatârşi "*de origine scito-iraniană"*, probabil influențat de poziția destul de ambiguă a lui Strabon, care – la începutul secolului I AD, îi prezintă *laolaltă* pe Saci (Sciți) cu Massageții şi alte neamuri învecinate Caspicei (XI,8,6); asta după ce, cu câteva aliniate mai devreme (XI,6,2) face, totuşi, o precizare deosebit de elocventă: "..*La dreapta când intră în Marea Caspică, navigatorul întâlneşte în continuarea Sciților şi a Sarmaților europeni* (?!), *în stânga Sciții de răsărit, nomazi şi ei, care se întind până la Marea de răsărit* (Golful Persic,n.n.) *şi la India.Vechii istoriografi eleni desemnau printr- un nume comun, de "Sciți" şi "Celto-Sciți"* (?!) toate populațiile de la miază-noapte (vezi, de pildă, Ephoros, în I,2,27) *...Iar încă şi mai dedemult, se făcea o deosebire între populațiile aşezate* mai sus de Pontul Euxin, de Istru şi de Adriatică, *desemnate cu numele de Hiperborei, de Sauromați şi Arimaşpi, şi neamurile situate de cealaltă parte a Mării Caspice, cuprinse sub denumirea de Saci unele, de Massageți altele*, fără să se poată spune ceva precis despre ele, *cu toate că erau pomenite în contextul războiului dus de Cyrus împotriva Massageților. Dar în legătură cu aceste populații* nici nu s-a urmărit exactitatea care are în vedere adevărul, cum de altfel nici datele vechi despre Perşi şi despre Mezi sau Sirieni n-au ajuns să câştige prea mare credit, din cauza naivității istoriografilor şi a dragostei lor pentru legende" (s.n.)...

Or, chestiunea "ne priveşte" direct pe noi, cei de astăzi şi de aici, mai ales în măsura în care înrudirea etnică a Massageților cu Geții Danubieni este demonstrabilă, precum şi în măsura în care informația iordaniană a întemeierii Tomisului de către regina unor rude certe ale Geților danubieni poate contribui, în mod real, la fundamentarea conceptului unui "habitat getic" cu mult mai larg decât cel acceptat tradițional; în speță, pînă dincolo de Nordul Mării Caspice.

Motivat printr-o presiune inițial externă, apoi perpetuat prin imitație, conformismul istoriografiei româneşti – mai ales din a doua jumătate a secolului al XX-lea - a plătit un usturător tribut unor interese geopolitice străine de adevăratele noastre țeluri naționale şi, totodată, străine de un adevăr incontestabil. S-a încetățenit obiceiul ca, în ciuda unor evidențe arheologice care atestau un areal de habitat al numeroaselor triburi geto-dacice cuprins între dealurile Dunării Slovace (la Vest) şi până dincolo de zona Nistrului (la Est), să se "plaseze" locuirea Geto-Dacilor, de la manualele şcolare de istorie şi până la lucrările pretins profesionale, doar pe... "*actualul teritoriu al țării noastre, Carpato-Istro-Pontic*"; şi doar – cel mult - cu timide aluzii la... teritoriul Republicii Moldova (vezi, de pildă, harta nr.10, "*Răspândirea dacilor după Geografia lui Ptolemeu"*, din Atlas Pentru Istoria României, Bucureşti, 1983!). O atare formulare avea avantajul de a nu stârni iritarea unor vecini de la Apus, de la Sud şi de la Est, vecini ai căror strămoşi s-au împământenit ulterior Antichității pe teritoriile strămoşilor noştri *autohtoni*, adevăr inconfortabil pentru urechile urmaşilor, bănuit a fi posibilă pricină de dispută teritorială viitoare; şi dezavantajul – cu urmări greu de calculat – că se creia, astfel, în mintea unor generații succesive tiparul complet fals al unor Geto-Daci "... *atîrnați de munții lor"*, cum a fost generalizat abuziv citatul din Florus!... (Nu trebuie să ne mire în aceste condiții, uşurința cu care aceleaşi generații au acceptat drept certitudine istorică minciuna – lipsită de absolut orice temei arheologic! - potrivit căreia *capitala Geto-Dacilor* ar fi fost cocoțată în ditamai creierul munților Orăştiei şi nu într-o zonă din care să poată controla marile drumuri europene care străbăteau întinsul teritoriu geto-dac!...).

Adevărul arealului de habitat al Geto-Dacilor este vizibil altul, mult mai amplu.

Geto-Dacii, cu toate triburile strâns înrudite, formau nu "*ramura*

205. [1] ἦν δὲ τοῦ ἀνδρὸς ἀποθανόντος γυνὴ τῶν Μασσαγετέων βασίλεια. Τόμυρίς οἱ ἦν οὔνομα. ταύτην πέμπων ὁ Κῦρος ἐμνᾶτο τῷ λόγῳ θέλων γυναῖκα ἣν ἔχειν. ἡ δὲ Τόμυρις συνιεῖσα οὐκ αὐτήν μιν μνώμενον ἀλλὰ τὴν Μασσαγετέων βασιληίην, ἀπείπατο τὴν πρόσοδον. [2] Κῦρος δὲ μετὰ τοῦτο, ὥς οἱ δόλῳ οὐ προεχώρεε, ἐλάσας ἐπὶ τὸν Ἀράξεα ἐποιέετο ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἐπὶ τοὺς Μασσαγέτας στρατηίην, γεφύρας τε ζευγνύων ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ διάβασιν τῷ στρατῷ, καὶ πύργους ἐπὶ πλοίων τῶν διαπορθμευόντων τὸν ποταμὸν οἰκοδομεόμενος.

Fragment din transcrierea (în greaca clasică) a originalului lui Herodot.

nordică a Tracilor", ci... *jumătatea* de dincolo de bariera foarte aproximativă a Balcanilor; poate mai mult chiar decât *"jumătatea" Tracilor:* o zonă întinsă de pe Vistula şi din Moravia, de-a lungul întregulului enorm Bazin Dunărean, cuprinzând Pannonia, Carpaţii, Bărăganul, Moldovele şi întreg Nordul Pontic, zonele de stepe de pe cursurile inferioare ale râurilor Bug, Don şi Volga, inclusiv ţinuturile mlăştinoase dintre Marea Caspică şi Arral, aşadar acea mulţime a zeci de triburi, toate aparţinând uimitorului întins neam al Tracilor, pe care Herodot îl defineşte explicit drept " cel mai numeros neam – (al vremurilor sale) - după Inzi". Adevărata hartă a "Lumii Tracice", al cărei Sud îl formează Peninsula Anatolică şi Arhipelagul Egeean, iar la Nord nu se opreşte deloc la Carpaţi, este acum pe cale să se extindă chiar *peste* ceea ce credea "Părintele Istoriei"! Când numeroasele trimiteri din Evul Mediu referitoare la "originea *getică* a... Goţilor, Gepizilor, Alanilor, etc." îşi vor găsi binemeritata luare în consideraţie, când bogatul izvor uman pe care-l constituiau întinsurile de la izvoarele Vistulei şi până la Baltica, pământuri complet străine istoriografilor Antichităţii Vechi, îşi vor dezvălui coerent tainele, mulţimea *strămoşilor noştri euro-asiatici* va depăşi limitele estimate, cu cinci secole înainte de Christos, de către - altfel - minuţiosul Herodot!...

Premiza ipotezei potrivit căreia viteazul neam al Massageţilor a aparţinut "neamului GETIC", etnia cunoscută de Herodot drept "Massaguétoy" (al căror cuprins se întindea din Nordul Mării Negre, peste Caucaz, până dincolo de Nordul Mării Caspice, *vezi pentru orientare: harta "PONTICA", reprodusă - ca şi celelalte hărţi din acest text - după THE TIME ATLAS OF WORLD HISTORY,Londra 1979*, porneşte de la o serie de considerente care contrazic cu mai mult sau mai puţin temei "percepţia tradiţională". Această percepţie îi denumeşte inerţial şi *frecvent* pe Massageţi, cum spuneam, drept "Sciţi" sau "Sarmato-Sciţi", deşi existau – chiar la istoriografii anteriori Erei Noastre - semnificative diferenţieri. Adevărul este însă acela că, *structural,* din punct de vedere al originii etnice, Issedonii, Agatârşii, Sarmaţii, Massageţii, Tirageţii, Gelonii, Budinii, Neurii, Dahii, Sacci, Arimaşpii, etc., toate aceste seminţii îngrămădite în vechime, dar şi astăzi, în noţiunea de *sarmato-scite,* reprezintă - în pofida mişcărilor browniene în largile spaţii Nord-Pontice şi Nord-Estic Caspiene, şi în pofida unor "cristalizări" etnice inegale în timp – aceeaşi RAMURĂ INDO-EUROPEANĂ, pornită din marele rezervor neolitic DANUBIAN, şi anume ramura *probabilei desprinderi primare,* pornită înspre Pontul Euxin (vezi harta "*Danubiana*") între mileniile V-III. Acest "obstacol", Marea, a fost depăşit în două mari drumuri de succesive migraţii: pe la Sud (determinând popularea indo-europeană a bazinului Egeean şi a Anatoliei, probabil şi a Podişului Iranian) şi pe la Nordul Mării Negre şi apoi al Caspicei, deschizând marele drum al "Arimanilor" (viitorii B/Rahmani), până în inima Indiei şi în actualul Pakistan.

Evident, acest punct de vedere contrazice radical ideea tradiţională a apariţiei Indo-europenilor în Europa printr-o treptată migraţie pornită invers, dinspre... Asia! Nu pot fi însă contestate "zig-zaguri" şi "întoarceri din drum", istorice, ale diverselor triburi scindate pe parcurs. Este cunoscută, de pildă, dominaţia "sarmato-scitică" a Estului European, prin secolele VI-V BC, structură pe care Strabon o defineşte drept "*Sciţii şi Sarmaţii europeni*"; după cum, în Evul Mediu, valurile succesive de "barbari" năvălind dinspre Nord-Est asupra bogatelor zone central şi sudic-europene nu sunt, în majoritatea lor, decât "reîntoarceri în timp" ale unor seminţii indo-eurasiatice mai mult sau mai puţin mixate cu autohtoni ai Orientului şi cristalizate, treptat, în "neamuri distincte", (adesea aculturate şi asimilate total de alte substraturi etnice locale).

Potrivit ultimelor date ale arheologiei şi ale analizei lingvistice computerizate, ipotezele lui Diaconov, Kalevy Vik, Atkinson, Renfrew, Gray şi ale altor cercetători contemporani răstoarnă radical tradiţia "originii Indo-Europenilor", situând-o tot mai mult şi tot mai argumentat pe rodnica vale agricolă a cursului mediu şi inferior al Dunării. Ne referim la un nivel eneolithic, în mileniile VII-V BC, când - drept urmare a bunăstării treptate determinată de descoperirea spontană (locală) şi dezvoltarea **agriculturii şi a creşterii vi**telor - creşterea în medie geometrică a societăţii danubiene a condus la un excedent de populaţie rezolvabil, firesc, printr-o masivă, succesivă şi tradiţională *migraţie centrifugală.* În mod firesc, primul val al acestei migraţii a urmat cursul inferior al Dunării, iar de la vărsarea acesteia, în căutare de noi terenuri de habitat, pe la Nordul şi pe la Sudul Mării Negre, înfruntând, cucerind şi asimilând treptat zonele unor băştinaşi (la rândul lor suferind mai mult sau mai puţin un fenomen de aculturaţie). Foştii Danubieni au devenit, în timp, "Traci", "Cimerieni", "Hittiţi", "Scyto-Iranieni", *"Massageţi"*, "Dahii", "Sanskriţi", etc,

stante, Getarum reginæ Tamiri, sibi exitiale, intulit bellum. Qui
elatus ex Asiæ victoria, Getas nititur subiugare: in quibus (ut
diximus) regnaverat Tamiris. Quæ cum ab Araxe amne Cyri
arcere potuisset accessus, transire tamen permisit, eligens armis
eum vincere, quàm locorum beneficio submovere: quod & fa-
ctum est. Et veniente Cyro, prima cessit fortuna Parthis tanta,
ut & filium Tamiris, & plurimum exercitum trucidarent. Sed
iterato Marte, Getæ cum sua regina Parthos devictos superant
atque prosternunt, opimamque prædam de eis auferunt: ibi-
que primum Gothorum gens serica vident tentoria. Tunc Ta-
miris regina nacta victoriã, tantaq; præda de inimicis potita, in
partem Mœsiæ (quæ nunc ex magna Scythia nomen mutuata,
minor Scythia est appellata) transiens, ibi in ponto Mœsiæ co-
litur, & Tamiris civitatem suo de nomine ædificavit. Dehinc
... Persarum Hystaspis filius, Antyri regis Gothorũ fi-

Fragment din textul uneia din primele tipărituri după manuscrisul Iordanes (ediţia Heringium,1560; Biblioteca Nacional, Madrid)

DANUBIANA: *Pornite din centrul Danubian-Pannonic, ramurile de migrație au "cuprins" nu numai Europa ci au pătruns adânc în Asia.*

divizându-se treptat într-o multitudine de sub-triburi. Dintre acestea, cele care au beneficiat de întinsele stepe nord-pontice şi nord-est caspice, au îmbrățişat, firesc, nomadismul specific crescătorilor de vite. Oricum însă, în pofida unei "difuzii" pe care o presupune nomadismul, ele beneficiau de o structură etnică suficient de puternică pentru a se putea mobiliza, masiv, în acțiuni de cucerire sau de apărare, aşa cum a demonstrat-o cu prisosință răsunătoarea înfrângere de către Massageții lui Tomyris, a covârşitoarei armate persane conduse de Cyrus!

"Sciții" propriu-zişi ("*Sacca*" în denumirea asiatică) erau de sorginte *iraniană* (aşadar dintr-un "izvor" alimentat de ramura care a ocolit marea Neagră pe la Sudul acesteia); ei s-au caracterizat printr-o mişcare nomadă "în sensul invers acelor de ceasornic", înapoi către... Europa. Nu trebuie să ne surprindă că unii cercetători, analizând radicalul etnonimulului, SKA, pun pe seama acestei origini nu numai "Săcuii" din arcul Carpatic sau... semințiile ASKENAZY evreieşti din centrul Europei (Imperiul Khazar, iudaizat în secolul VIII AD, s-a întins tocmai în Nordul Mării Negre şi al Caucazului; denumirea... Sciților, în vechea ebraică este: ASHKNZ !), dar până şi... Scoțienii pun serios în balanță etnonimul lor şi vecinătatea istorică a unor ramuri "SKATS"!...

În ce-i priveşte pe Massageți, se pare că, în pofida unor straie comune şi a unor obiceiuri asemănătoare cu Sarmato-Sciții, îi deosebea de aceştia nu numai etnonimul, dar şi tendința evoluției *dinspre Vest spre Est.* Nord-Estul Mării Caspice nu este numai locul unui probabil incipient impact, ci şi cel al unei treptate asimilări etnice, reflectată în legenda – transmisă de Herodot – a "unirii" dintre luptătoarele *Amazoane* (de proveniență "carpato-caucaziană") şi tinerii luptători de sorginte "scitică". Dar cu certitudine acest proces de asimilare treptată era departe de a se fi încheiat în timpul lui Herodot, de vreme ce opoziția lui Cyrus nu o formează "Sciții" (întinşi adânc înspre Nordul cursului Donului şi Volgăi), ci Masageții, încă distinşi de Herodot *ca etnie separată.*

Independent de confuziile în timp asupra definirii etnice a Massageților, credem că putem să îi socotim una din ramurile extrem-estice ale marelui Izvor Danubian şi înrudiți originar cu Geto-Dacii, ai căror "verişori orientali" se dovedesc a fi, inclusiv prin componentele etnonimului.

Al doilea component " *–getai*" (din Massagetai), împreună cu alte argumente culese din surse vechi istorice (acestea rămânându-ne, practic, doar apelate!) îl îndreptățesc pe Iordanes să-i denumească pe supuşii reginei Tomyris (*Tamiri)*, consecvent şi fără niciun dubiu: "*GEȚI*" (*Getae).* Este seducătoare o astfel de apropiere, ca şi, de altfel, în ce-i priveşte pe *Tirageți* şi *Tissageți*; ceea ce mai rămâne de explicat este calificativul reprezentat de primul component, "Massa –". Este greu de evitat apropierea cu

PONTICA: *Reconstituirile arheologice aduc dovada faptului că Marea Neagră (Pontus Euxinus) a fost, în... tinerețea Antichității, un... "lac Danubian".*

binecunoscutele denumiri *sud-dunărene* ale unor pământuri cu certitudine getice: Moesia şi Myssia. Numele acestor regiuni este, de regulă, raportat la termenul “*?????*” (mesos) din greaca clasică, şi care însemna “ *mijloc; la mijloc*” . În realitate analiza lingvistică trimite la un nivel anterior, indo-european, unde radicalul reconstituit **MEDHY(O)* evoluează concomitent ca: *“med’lyo”* în celtă (vezi Mediolanum, azi Milano); “*medius*” în latină, “*mesos*” în greacă, *”*midja-*” în proto-germană şi, evident, “ *midj*” şi “*miedz*” în proto-română (de unde actualele “*mijloc*”, “*miez*”, “*amiază*”, etc.).

Dar un calificativ cu o puternic accentuată vocală “A” poate proveni dintr-un radical original conţinând chiar acest “A” accentuat, care rămâne A sau evoluează spre Ă, uneori închizându-se chiar până la O şi U. “*MASS-*” a fost iniţial, după toate probabilităţile “MAGH-” care semnifica 1) “ *a fi în stare, a avea putere*” şi 2) “ *a lupta”* (vezi: G.Watkins, *DICTIONARY OF INDO-EUROPEAN ROOTS, Boston USA, 2000, pg.50),* care devine “μακεσται” **(***makhestay)* “*a se lupta*” (vezi *Makedonia*) şi *“*μασσειν”*, “ a frământa”* în greacă; în latină: *“ma(k)cero”* (“ *a slei de puteri, a slăbi, a distruge”*) şi *“magnus”* (*“mare”);* în proto-română: “*a măcina”, “măciucă“, “măşcat”* (=mare, gros, proeminent); posibil: “*măgar*”, “*măgăoaie*”*“moaşă”,* “*moş*” şi chiar *a “muşca”*; sau, cu certitudine, *“ *mujă-“* (*putere, bărbat*) în slava veche, etc.

Raportat la acest original *MAGH-* (evoluat la “***mad/gy***” – *“***maçs***’”* –*“***maşş***”)* am putea presupune un străvechi ****MAGH(Ă)-GUETEY,*** (în care primul radical, al calificativului “războinic” se adaugă etnonimului de sorginte danubiană **GUET,* formând ceea ce am traduce, astăzi, drept: “GEŢI RĂZBOINICI”); cuvânt compus pe care notarea clasică grecească, incapabilă să o transcrie aidoma fonetic, o adaptează în “Μασσαγεται” (la Herodot şi copiştii ulteriori). Cum victoria răsunătoare a supuşilor reginei Tomyris asupra marelui Cyrus - şi probabile alte confruntări locale inter-tribale, pentru controlul *marii lor arii de habitat* - ar justifica pe deplin o astfel de poreclă, ne rezumăm la această ipoteză de interpretare.

Lăsăm pe seama altor comunicări, remarcabile, ale colegilor cercetători prezentarea ipotezei fundării cetăţii comerciale Tomis (Constanţa) de către regina Massageţilor, menţionând doar că informaţia – provenită *numai* prin copiile succesive după originalul lui Iordanes - trebuie privită cu obiectivă precauţie; înainte de toate, însuşi Iordanes (care îşi scrie cele două lucrări istorice de compilaţie la mijlocul secolului VI AD) se referă la un eveniment presupus a se fi petrecut cu *un mileniu mai devreme* şi care, conectat cu personalitatea atât de apreciată de Herodot, “regina” Tomyris, rămâne de neînţeles cum să-i fi “scăpat” marelui istoric un amănunt atât de onorant! Nici Strabon, care scrie la mijlocul acestui interval istoriografic cumulând mai multe surse, nu menţionează această fundare “tomyriană”; el se referă doar la cetatea Tomisa, fortăreaţă în extremitatea Cappadociei, în fosta inimă a Imperiului Hittit (Strabon, XII,2,1 şi XIV, 2,29), care nu are nicio legătură nici cu Massageţii, nici cu “terminalul comercial” *TOMI,* (întemeiat pe locul actualei Constanţa, potrivit tradiţiei, de coloniştii greci din Milet în secolul VII BC, cu circa un secol *înaintea* evenimentului la care se referă Iordanes!).

Însuşi finalul fragmentului din Iordanes (*“GETICA”,62*) în care se “relatează” ce a făcut Tomyris după înfrângerea lui Cirus, merită o foarte serioasă analiză, întreaga complicaţie provenind din utilizarea de către Iordanes (sau copiştii săi ulteriori?) a cuvântului “*colitur*”, o evidentă “inovaţie premedievală” în ceea ce este numit curent drept “latina vulgară”, precum şi din interpretarea perfectului “ *aedificavit*” (*a construit, a înălţat pe deasupra*), care nu este totuna cu verbul “*fundo*” (perf. *fundavit*) utilizat în latina clasică inclusiv pentru înţelesul de “întemeiere a unei localităţi”.

Fragmentul respectiv este, în variantele tipărite în 1541 şi 1560:

“...**transiens ibi in ponte Moesiae COLITUR et Tamiris civitatem suo de nomine *aedificavit*”**

În varianta “transcrisă” la 1887 de Th.Mommsen, în care învăţatul german s-a socotit îndreptăţit să “corecteze” greşelile de limbă ale manuscrisului în posesia căruia intrase (şi care manuscris a pierit, îndată după transcriere, într-un destul de ciudat incendiu...), “*colitur*” e modificat, comod, în “*litore*”, astfel încât să se creadă că Iordanes - sau copistul ulterior - a...confundat termenul cu... “*litoreus*” (“ de pe ţărm”)... Astfel, Mommsen ajunge comod la formula: “*in ponte Moesiae litore*” În “transcrierea” sa, preluată drept model şi pentru ultima “traducere în română a *GETICII* lui Iordanes”, ediţia “*GÂNDIREA*”, Bucureşti 2002, numărul impresionant al unor “îndreptări momseniene”, cu grave efecte, impune revederea tipăriturilor mult mai vechi; (vezi în acest sens: Timotei Ursu,*”PLEDOARII PRO-DACICE”, New York, 2007, pg.70-82).*

În ce priveşte fragmentul din Iordanes, fără a etala în amănunt analiza care socotim că ne îndreptăţeşte la o opinie oarecum diferită, mă rezum la ipoteza că el ar putea să indice nu “fundarea” cetăţii Tomis de către Tomyris (la Iordanes: *Tamiris*), ci “*consolidarea*”, *“înălţarea, prin construcţii suplimentare”*a acelei localităţi; şi anume:*“în numele* Reginei Tomiris*”.* Ceea ce n-ar micşora cu nimic meritul reginei Massageţilor!..

Într-un fel sau altul, fragmentul din Iordanes “aduce” mai aproape prezenţa Massageţilor înspre“SCYTHIA MINOR” (Dobrogea), sugerând, dacă nu un contact permanent, cel puţin o “vecinătate” mult mai apropiată (şi o posibilă alianţă militară la Nordul Pontului Euxin?!) a Massageţilor cu Geţii Danubieni propriu-zişi.

88 de ani de la salvarea Ungariei de comunism de către Armata Română (3 august 1919)

Dr. Napoleon SĂVESCU

Aşa cum bine se cunoaşte în prezent, după lovitura de stat din octombrie 1917 din Rusia, timp de trei ani, V.I.Lenin a depus toate eforturile pentru ca, pe fondul mizeriei, dezordinii şi lipsurilor ce au marcat în special popoarele fostelor Puteri Centrale, să declanşeze revoluția comunistă mondială. În acest scop, are loc la Moscova, între 2 şi 6 martie 1919, Congresul I al Internaționalei Comuniste care stabilea că toate partidele comuniste sunt subordonate Moscovei urmând să declanşeze revoluții comuniste şi lovituri de stat.

România, care reuşise să îşi desăvârşească unitatea națională încă de la început, s-a dovedit a fi **avangarda salvării sistemului democratic european**. Astfel, **România** a fost obligată să facă față diversiunii comuniste din 13 decembrie 1918, **să dezarmeze trupele ruseşti dezorganizate, în număr de aproape un milion, şi să le evacueze** fără incidente majore şi cu un număr cât mai mic de victime**, peste Nistru.**

În anul 1919, România a fost amenințată şi din est şi din vest de pericolul bolşevic. Astfel, Rusia Sovietică n-a recunoscut unirea Basarabiei şi Bucovinei cu România. La aceasta se adaugă dorința Ungariei de reanexare a Transilvaniei, conform unui aşa-zis drept „istoric“ (ungurii, care au sosit prin secolul IX în Europa, au intrat cu multă dificultate în Transilvania tocmai în secolul al XI-lea. Ce drept istoric or fi având...??). La 21 martie 1919, Consiliul Muncitorilor şi Soldaților din Budapesta a proclamat Republica Ungară a Sfaturilor care avea să dureze circa 133 de zile, avându-l în frunte pe bolşevicul Bela Kun. Acesta, la 25 martie, a creat Armata Roşie Ungară; la 26 martie se naționalizează toate întreprinderile – care aveau peste 20 de salriați – din industria mineritului şi a transporturilor; la 3 aprilie 1919, se naționalizează proprietățile funciare de peste 57 de hectare. Totodată, Ungaria bolşevică a recurs la forța armată pentru reanexarea Transilvaniei la Ungaria, ca şi a celorlalte părți ale fostului regat maghiar, nerecunoscând dreptul popoarelor la autodeterminare, aşa cum fals a proclamat chiar Lenin, care făcuse din Internaționala Comunistă un promotor al politicii sale curat imperialiste.

După decretarea stării de mobilizare a tuturor bărbaților între 16 şi 42 de ani, **Ungaria bolşevică atacă România şi Cehoslovacia**. Armata română este obligată să se apere pe un front de peste 1.000 de kilometri care se întindea din **Banat** până la **Cernăuți,** situație foarte grea, determinată de efectivele diminuate de război şi de dotarea sa mult încetinită de izolarea României de țările democrate. Astfel, în martie 1919, în urma unui schimb de telegrame între guvernele **Rusiei Sovietice** şi **Ungariei Sovietice**, statul major al **Armatei Roşii Ucrainene** a planificat operațiuni ofensive pe două direcții. Conform planurilor, prima armată sovietică ucraineană trebuia să dea lovitura prin Bucovina, pentru legarea directă cu armata roşie ungară, iar a doua trebuia ca, împreună cu voluntarii internaționalişti, să pornească o ofensivă pentru ruperea pozițiilor forțelor armatei române în zona Basarabiei şi încercuirea lor lângă Nistru. Unirea de la Alba Iulia era pusă în pericol. La şedința Consiliului Suprem din 25 martie 1919 de la Paris, Ionel Brătianu subliniază ideea că Anglia îşi atinsese interesele, iar preşedintele S.U.A., Wilson, declară că nu şi-a definit poziția față de regimul de la Budapesta. Această politică şovăielnică a marilor puteri a încurajat acțiunile bolşevicilor maghiari şi ruşi, astfel că la 16 iunie 1919, conform unui plan bine coordonat de Moscova la Presov, se proclamă **Republica Sovietică Slovacă,** în urma unui atac împotriva trupelor statului cehoslovac din Slovacia din 28 martie 1919, cu scopul de a realiza contactul cu Armata Roşie.

În această situație, mai ales că rapoartele militare venite de pe frontiera Nistrului indicau serioase pregătiri militare, guvernul român a întrerupt tratativele cu guvernul lui Bela Kun. În noaptea de 15 spre 16 aprilie, Divizia 6, Divizia 38 de husari, Divizia de secui şi gărzile roşii maghiare atacă posturile înaintate ale armatei române la Ciucea şi Tigani. **Generalul Gheorghe Mărdărescu** care, alături **de generalul Traian Moşoiu**, a condus armata română pe acest front, impune ca prim obiectiv ofensiva totală pentru a depăşi Munții Apuseni şi a atinge chiar cursul Tisei, care reprezenta un aliniament mai favorabil din punct de vedere militar. La 16 aprilie contraofensiva română a atins în patru zile zona Munților Apuseni şi apoi linia stabilită. Acțiunea armatei române a fost salutată cu multă bucurie de populația din zonele ocupate. Astfel**, la Oradea, români, unguri, germani, slovaci îi „întâmpină pe români cu flori şi cu strigăte de bucurie, scoase în limba lor“, pentru că i-a salvat de bolşevici,** notează **Nicolae Iorga.**

La 30 aprilie şi la 1mai, trupele române au atins râul Tisa pe întreaga lungime a frontului, reuşind să facă

joncţiunea cu trupele cehoslovace în zona Csap – Munkacs. Ionel Brătianu şi întreg guvernul român precizează că ocuparea unui asemenea aliniament **nu înseamnă revendicarea unor teritorii din Ungaria,** ci este determinată de necesitatea de a avea, până la renunţarea de către Ungaria bolşevică a planurilor sale expansioniste asupra teritoriilor româneşti şi la dezmembrarea acesteia, o poziţie mai uşor de apărat. Justeţea poziţiei guvernului român este demonstrată de nota urgentă trimisă de Cicerin şi Rakovsko **din partea Ucrainei** care, în mod **ultimativ, cerea României evacuarea Basarabiei în decurs de două zile.** Un al doilea ultimatum cerea **României să evacueze Bucovina. V.I.Lenin** comunica telegrafic lui Bela Kun că, prin Basarabia, Bucovina şi Galiţia, urma să ajute Republica Sovietică Ungară. Oameni politici români, ca: **Alexandru Vaida, Tache Ionescu, Nicolae Titulescu, Ionel Brătianu, dr. Constantin Angelescu** atenţionau factorii de decizie de la Paris asupra pericolului pe care îl reprezenta, pentru Europa, refacerea forţelor militare ale Ungariei Sovietice. Aceste temeri erau îndreptăţite, **întrucât la 20 mai 1919, bolşevicii maghiari ocupau întreaga Cehoslovacie, reanexând-o Ungariei.** Deşi guvernul bolşevic ungar, presat de marile puteri, încheie un armistiţiu cu Cehoslovacia, Marele Cartier General Român, condus de **Ion Antonescu,** hotărăşte menţinerea poziţiilor pe Tisa, ca linie strategică, pe considerentul că **Ungaria nedezarmată nu oferă nicio garanţie.** Guvernul român constată intenţiile agresive ale guvernelor bolşevice maghiare şi sovietice, deplasările de forţe în regiunea frontului român, incursiunile peste Tisa. **Ionel Brătianu** a convins opinia publică internaţională că **amplasarea armatei române pe Tisa salvează de comunism statele democratice europene.** De altfel, viitoarele atacuri ale armatei bolşevice maghiare s-au desfăşurat conform planurilor lui Lenin, care prevedeau declanşarea la scară europeană a unor mari demonstraţii muncitoreşti pentru apărarea Ungariei bolşevice. În 19 spre 20 iulie 1919, bolşevicii maghiari au atacat puternic armata română, respingând-o până la Oradea. Trupele române declanşează contraofensiva şi, după şapte zile de lupte crâncene, se apropie de Budapesta**. La 3 august 1919, patru excadroane de roşiori, dintre care unul din Craiova, intră în Budapesta.**

În condiţiile în care marile puteri tindeau să considere evenimentele militare din centrul Europei un gen de conflict local şi se arătau prea puţin interesate de modul în care frontierele aveau să respecte sau nu cerinţele impuse de voinţa poporului român, conducătorii României, în frunte cu Ionel Brătianu, au fost conştienţi de gravitatea extinderii comunismului şi astfel au salvat, încă o dată, Europa de urmările instaurării unui regim totalitar criminal. Niciodată România nu a avut pretenţii teritoriale; ea nu a luat teritorii nici chiar de la invinşii ei.Restabilind ordinea în ţările vecine: Ungaria şi Slovacia, trupele române se vor retrage, cu toate că statele europene nu se împotriveau reîntoarcerii la ţara-mamă a Maramureşului de Nord (aşa-numita Ucraina trans-carpatică). Vaida Voievod amână la nesfârşit asumarea acestei responsabilităţi şi pierde o şansă istorică: extinderea reunificării câtorva dintre provinciile Daciei Mame.

De la începuturile istoriei sale, poporul nostru nu a făcut decât să cedeze spaţii, sperând ca, în felul acesta, să-şi facă prieteni din vecinii nou sosiţi. Astfel, primii invadatori, grecii sosiţi în Europa între 1900 şi 1400 î.d.H., în patru valuri – ahei, ionieni, dorieni şi eolieni – ocupă parte din Peninsula Balcanică şi toate insulele Mării Egee. Ei sunt urmaţi de alţi invadatori, celţii, prin anii 500 î.d.H., şi care sunt respinşi de Burebista, la marginile Imperiului Dacic, pe malurile lacului Constanţa (Elveţia de azi). În anul 106 d.H., printr-un război fratricid, romanii, sub conducerea lui Traian, vor ocupa 14% din teritoriul Daciei, pentru o perioadă istorică foarte scurtă, de numai 165 de ani. În secolele IV-VI d.H., sosesc slavii care se vor aşeza la sudul Dunării şi în Maramureşul de Nord. În mod persistent, de-a lungul secolelor viitoare, ei vor trece Bugul pentru ca apoi să se aşeze şi pe malurile Nistrului, pe care au încercat – şi încă mai încearcă – să-l traverseze. Ungurii, sosiţi în secolul al IX-lea d.H., în Panonia, vor mai aştepta 300 de ani până când să pătrundă, prin secolul XIII-lea, în Transilvania. Prin sud, cam în acelaşi timp, sârbii ne ocupă spaţiul vlaho-dardan , Kosovo de azi, pentru minele de aur, argint şi plumb ce se găseau acolo. Pentru aceleaşi raţiuni, ei vor ocupa partea vestică a văii râului Timoc, în timp ce bulgarii o vor ocupa pe cea estică. Peste 1.400.000 de români – vlahi cum ne numesc ei – mai trăiesc şi azi prin această vale. Banatul, aşa-zis sârbesc, „a plecat şi el" de la noi. Zeci şi sute de mii de daco-români trăiesc şi azi pe acolo, şcolile fiindu-le, însă, desfiinţate. Vlahii, vlacii, aromânii, toţi urmaşi ai aceloraşi daci, trăiesc cu milioanele în afara graniţelor României. Nicio ţară vecină şi „prietenă" nu-i lasă să aibă şcoli ori biserici în limba daco-română; mai mult: nici nu-i recunoaşte că ar exista, nu-i recunoaşte ca „minorităţi". Din Bucovina, ucrainienii i-au trimis prin Siberia ori pe undeva prin Imperiul Sovietic, depopulând spaţii uriaşe de acest popor daco-român care le amintea, prin prezenţa lui, că ei, slavii, sunt nişte nou sosiţi.

În aceste condiţii, atunci, la 3 august 1919, poporul român şi guvernul său, le-au arătat încă o dată vecinilor că, ajutându-i să se elibereze de comunism, nu i-au desconsiderat ci, mai mult, le-au respectat dreptul istoric de a avea un teritoriu liber. Considerând că gestul de atunci, care i-a costat pe români vieţi omeneşti, merită preţuit cum se cuvine, azi, 3 august 2007, să ne ridicăm în picioare, cu respect pentru aceşti eroi ai neamului care au scăpat Europa de comunism şi să ciocnim un pahar de vin cu prietenii vecini unguri. Mulţi dintre ei trăiesc şi azi în acea Transilvanie. Cum noi, românii emigranţi în America – atât timp cât respectăm această ţară – dorim să avem alături de îndatoriri şi toate drepturile, tot aşa şi ei, emigranţi de secole în Transilvania, trebuie să se bucure de toate drepturile atâta timp cât îşi respectă obligaţiile de cetăţeni români.

Poporul daco-român, prin miorismul lui, a fost, este şi va fi un popor primitor şi prietenos.

Un sol chinez în Dacia anului '97

Nicolae NICOLAE

Informaţia privind această vizită a solului chinez în Dacia (Da Qin) apare destul de târziu, în anul 1937, în istoria culturală a Chinei, ce reprezintă o sinteză a istoriei Chinei antice şi medievale făcută de C. P. Fritzgerald.

În urmă cu 3 ani, noi am semnalat existenţa textului din cartea sus menţionată, dar acest fapt nu a avut un ecou în lumea ştiinţifică. În anul 2007 am apelat la competenţa doamnei prof. dr. Aurora Peţan, care se ocupă şi publică în ***Formula As*** un articol cu aceasta temă, fără a interveni asupra părerii autorului Fritzgerald care consideră că ţara Da Qin este Imperiul Roman şi nu Dacia, chiar dacă textul chinez afirmă clar ţara Da Qin, şi nu imperiul Da Qin. Mai mult chiar, pentru Imperiul Roman există numele de Li Jian, tot în acest text, deci nu pot exista două nume pentru Imperiul Roman şi niciunul pentru Dacia.

Aşa-zisa logică a autorului de a interpreta textul chinezesc este, de fapt, ilogică din mai multe puncte de vedere şi anume:

Traversarea Mării Negre de la est la vest pentru a ajunge în Imperiul Roman este bizară şi contradictorie pentru simplul motiv că această dorinţă se putea realiza terestru pe un drum mai scurt şi mult mai puţin periculos, dar şi mult mai ieftin.

Acest deziderat al solului chinez se putea face fără mari eforturi înconjurând Marea Neagră pe la sud, şi nu pe la nord. Dar solul chinez dorea să ajungă în ţara Da Qin, şi nicidecum în Li Jian. Motivul pentru care dorea să ajungă în Da Qin este declarat chiar de autorul textului antic. Citez: „Chinezii au dorit să facă comerţ cu ţara Da Qin, unde existau mărfuri rare şi stranii, iar cea mai importantă marfă ar fi acea pânză facută în ţara Da Qin şi anume blăniţă de oaie". Asupra acestei informaţii vom mai reveni pentru că această blăniţă era o ţesătură fină din fir de aur şi borangic, pe care o doreau chiar chinezii, dar preţul ei era fabulos din cauza vameşilor persani.

Descrierea făcută de emisarul chinez privind organizarea statală în ţara Da Qin este, de fapt, organizarea statală a Daciei, pe care o putem recunoaşte fără mari eforturi:

Ei (dacii) îşi aleg regii dintre oamenii cei mai de ispravă. Dacă se ivesc semne rău prevestitoare sau anotimpurile nu îşi urmează cursul firesc, regele este detronat şi un alt rege este ales. Cel ce a fost detronat nu pune la inimă acest lucru nearătând niciun resentiment. Trebuie să recunoaştem unicitatea acestui mod tainic de numire sau alegere a regilor daci (cazul lui Duras – Decebalus) care nu poate fi exemplificat în niciun fel pentru Imperiul Roman din perioada la care ne referim. În mod sigur, autorul antic se referă chiar la cazul sus menţionat fiind vorba de anul 97 d. Ch. Faptul că semne cereşti contribuiau la luare de decizii importante ale statului se confirmă şi în cazul regelui Vlad al Daciei, între anii 1058 – 1118. Acest lucru ne demonstrează o dată în plus că dacii aveau o spiritualitate solidă, clară şi precisă, lucru menţionat şi de Strabon, chiar dacă în cazul regelui Vlad este vorba de creştinism, considerăm că acest creştinism nu este altceva decât o completare benefică a cultului zalmoxian.

Hartă ,veche a lumii găsită în Shanghai

În privinţa bogăţiilor solului şi subsolului ţării Da Qin, pe care mai departe o vom numi Dacia, nu se poate face confuzia cu Imperiul Roman pentru simplul motiv că romanii erau doritorii acestor bogăţii, şi nu proprietarii de drept a acestor bogăţii.

Deci, în cazul în care romanii ar fi avut tot ce scrie emisarul chinez că se găsea în Dacia, logica ne îndeamnă să credem că nu mai erau necesare războaiele dintre daci şi romani, neexistând astfel o motivaţie.

Adevărul este că solul chinez Gan Ying a descris Dacia şi nu Imperiul Roman. Acest sol a pătruns în

Posibil sol în ţara Da Qin

Dacia prin nordul Mării Negre şi a ajuns în nord-estul Daciei unde a fost întâmpinat de dacii cei mari. Este ilogic să baţi atâta drum ca, în final, să ajungi în Bizantion, aşa cum crede domnul Fritzgerald.

Pe drumul parcurs până în Capitală, solul chinez a văzut 400 de cetăţi din piatră, oamenii sunt paşnici şi cinstiţi, lucrează pământul şi au multe meşteşuguri. Cresc viermi de mătase necesară şi pentru acea pânză mult râvnită de orientul îndepărtat, chiar dacă chinezii produceau la acea vreme mătasea naturală în cantităţi industriale.

Pământul are mult aur şi argint, pietre preţioase, rare, jad strălucitor, perle ca lumina lunii şi piele de rinocer (o substanţă magică de alungare a păsărilor din culturile cerealiere). Ei, dacii, brodează cu fir de aur şi folosesc azbestul, strâng parfumuri, fierb anumite sucuri şi fac clei. TOATE lucrurile străine, preţioase sau stranii sunt făcute aici.

Cei ce încă contestă civilizaţia dacilor ar trebui să reţină că:

Ei, dacii, folosesc aurul şi argintul şi bat monedă. Zece monede de argint fac cât una de aur. Fac negoţ cu India şi cu Persia.

Răspunsul căutat de istoricii noştri privind neacordarea ajutorului militar cerut de Decebal lui Pocorus îl găsim tot în acest text chinezesc, şi anume că regele Pocorus în această perioadă avea să facă faţă unor războaie interne cu anumiţi pretendenţi la tron.

În drumul său către Capitală, emisarul chinez a văzut şi un pod mare de câteva sute de Li care face legătura cu ţinuturile de la nordul Mării Negre, identificat de Fritzgerald cu un pod de vase care ar fi existat în Bosfor cu 600 de ani înainte, atunci când Xerxes a pătruns în teritoriile noastre. În primul rând, acel pod al lui Xerxes nu putea să funcţioneze 600 de ani, fiind din vase, iar în al doilea rând, el, podul nu făcea legătura cu ţinuturile de la nord de Marea Neagră. Ceea ce a văzut emisarul chinez a fost podul de la Drobeta, căruia, peste puţini ani, acel Apolodor i-a pus suprastructura de lemn pentru a-l folosi împotriva dacilor. Când vorbim de construcţia unui pod, vorbim de fapt de construcţia picioarelor din albia fluviului şi nicidecum de suprastructura din lemn, ce a fost schimbată de mai multe ori în decursul secolelor.

Teritoriul Daciei era organizat în tot cuprinsul său. Solii sosiţi la graniţă erau onoraţi şi trimişi în Capitală cu cai de poştă. Existau staţii de poştă din 30 în 30 de Li (? 30 km).

Regele, şi nu împărtul, îşi petrecea timpul pe rând în cele 5 cetăţi ce se găseau în perimetrul Capitalei, aproximat de solul chinez la 100 km^2. Această concentrare de cetăţi (ministere) nu o putem regăsi niciunde în Imperiul Roman. Regele avea în suita lui un demnitar ce purta o tolbă în care cei ce aveau o pricină oarecare scriau o petiţie regelui, iar pricina era judecată. Deci, dacii de rând ştiau a scrie.

Acest fapt confirmă scrierile lui Strabon în ceea ce priveşte funcţiile cumulate ale regilor daci: erau regi, preoţi şi judecători.

În interiorul Daciei, epitetul pentru denumirea regalităţii era **An du** sau **An Dun**, denumire ce o regăsim peste câteva secole şi în Getica lui Iordanes.

Considerăm că explicaţiile date de Fritzgerald în privinţa acestui epitet sunt eronate. „An dun“ nu are nicio legătură cu Marc Aurelius, care nu are ce căuta în această perioadă, anul 97 p.Ch. Într-un alt text chinezesc ce se referă la Orizontul anului 166 p.Ch., un An dun din ţara Da Qin trimite o solie în China. Concluzia este că, în timp ce romanii se străduiau să-şi consolideze graniţele imperiului mărit prin adaosul a 14% din teritoriul Daciei, dacii liberi aveau un An Dun (rege) ce se străduia să restabilească legăturile cu China. Aşadar, anul 106 nu reprezintă actul de deces al Daciei, aşa cum suntem învăţaţi de istoria oficială, ci actul prin care este menţionat începutul sfârşitului imperiului. Regii daci continuă să existe, să stabilească legături cu ţări îndepărtate ca India şi China şi să contribuie din plin la distrugerea Imperiului Roman.

Autorul traducerii forţează nota, el fiind probabil un romanist convins şi astfel drama istoricului care e totuna cu drama arheologului îşi face apariţia în cazul domnului Fritzgerald.

Autorul traducerii continuă să fabuleze, dorind a ne convinge că cel mai simplu traseu pentru a ajunge în Bizantion este calea ocolitoare, de 3 ori mai lungă şi mai periculoasă. Considerăm că, dacă într-adevăr solul chinez ar fi dorit să ajungă în Bizantion, folosea drumul terestru Batumi – Bizanţ. Aşa se face că autorul uită sau neglijează în mod voit faptul că delegaţia chineză dorea să ajungă în ţara Da Qin şi nu în Imperiul Roman. Toate celelalte descrieri făcute de solul chinez, cum ar fi: costumul popular (brodat), dimensiunile mari, carele cu pânză albă, cele 5 cetăţi din perimetrul Capitalei, existenţa podului etc. sunt lucruri ce nu se regăsesc în aşa-zisul Imperiu Roman, ci în Dacia.

Părerile fabricate de traducător dau o mână de ajutor furibundului Imperiu Roman, înfrumuseţându-l cu lucruri şi fapte care nu îi aparţin.

Mult mai multe informaţii se găsesc în lucrarea „Hou Han Shu“ (cap. 118) a profesorului chinez Yang Hsien-Yi, pe care sperăm să o obţinem cu ajutorul ambasadei R. P. Chineze la Bucureşti.

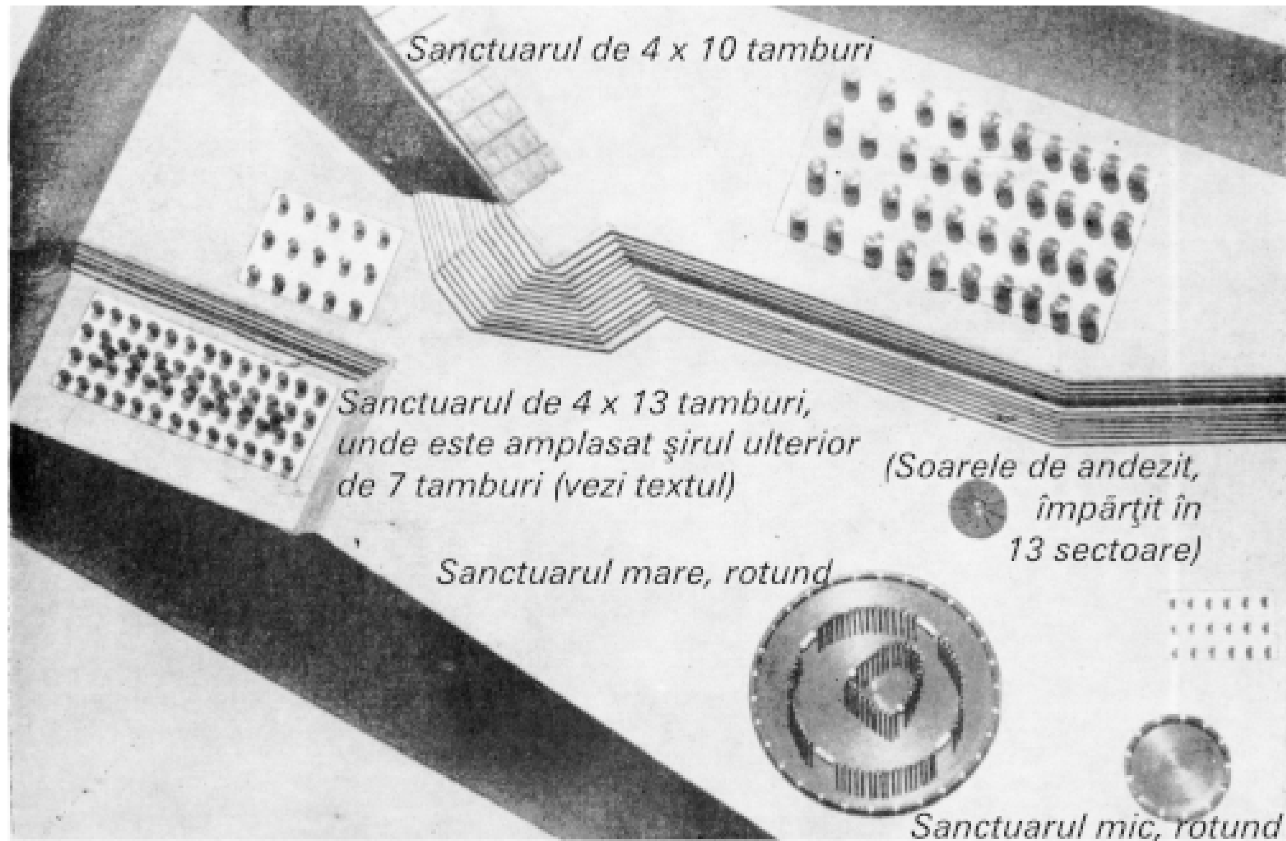
Fascinantul calendar de la Sarmizegetusa Regia

Florin DRĂGHICIU

Acolo, sus, la Sarmizegetusa Regia, unde poţi ajunge într-o zi chiar şi mergând pe jos de la Orăştie, din Valea Mureşului mijlociu (36 km depărtare), comoara cea mai de preţ lăsată de Decebal nu a fost enormul tezaur de monede şi artefacte din aur, ci complexul de sanctuare construit dincolo de cetate, pe trei terase succesive (nu întâmplător, veţi vedea). Acest complex nu poate fi evaluat în bani, el este o extraordinară moştenire culturală, prin conţinutul său vizual atât de ciudat, purtător, la rândul său, al unui alt conţinut deopotrivă ştiinţific şi spiritual. Pietrele de la Sarmizegetusa nu sunt aşezate de amorul artei, din cine ştie ce raţiuni estetice. Ele transmit un mesaj permanent!

Măsurarea timpului a preocupat orice popor antic care avea un minimum necesar de nivel al civilizaţiei. Fără orientare în spaţiu şi timp, un popor nu poate fi organizat! Ar fi haos! Iar străbunii noştri daci atinseseră de mult nivelul pentru a crea unul dintre cele mai fascinante şi mai performante sisteme de măsurare a timpului, din totdeauna.

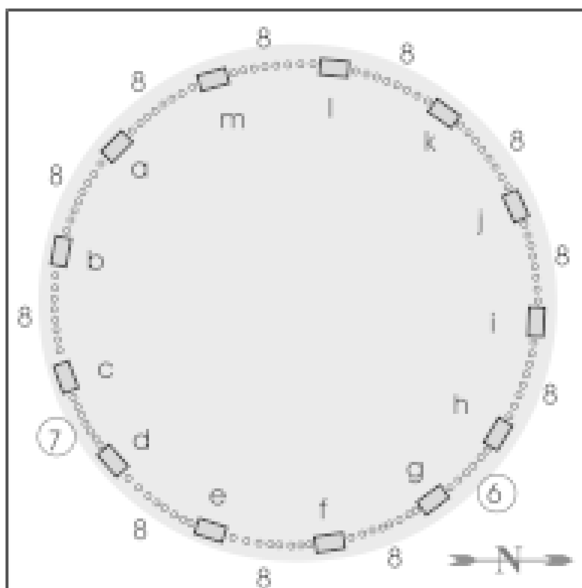
Dacii se voiau eterni, ca orice popor, motiv pentru care au imaginat un calendar în piatră care măsoară şi scurgerea mileniilor, iar precizia sa este extraordinară: o întârziere de 38,88 secunde la 2275 de ani! Este, aici, un întreg ***sistem informatic****, iar, din momentul cuceririi Sarmizegetusei şi al dispariţiei acelor sacerdoţi stăpâni pe tainele calendarului, poporul dac şi-a pierdut inima... Iată de ce o înaintare romană mai departe de arealul Orăştiei*

Vedere de ansamblu a sanctuarelor de la Sarmizegetusa Regia. Machetă la scară, publicată în cartea de referinţă.

(până la Apulon) şi al Apusenilor (până la Napoca şi Potaissa) nu-şi mai avea rostul. Obiectivul era îndeplinit: aurul şi sarea din Dacia sub control, iar poporul dezorientat. Mai departe, ce să caute? „Mecanismul“ în piatră de la Sarmizegetusa se oprise şi, prin acesta, a dispărut identitatea unui popor. Însă nu a dispărut şi poporul, cum tot acreditează diverşi „savanţi“. Dovadă este tocmai limba păstrată şi nu importată pe un teritoriu atât de vast unde n-a călcat picior de roman, dar asta-i o altă discuţie.

Prezentăm mai jos, sumar şi explicit, rezultatele cercetării începute în anul 1977, de o echipă braşoveană mate-info şi topo (exact ce era nevoie! Degeaba se opun arheologii noştri...) alcătuită din Şerban Bobancu, Cornel Samoilă şi Emil Poenaru. Rezultatul muncii lor a fost publicat în lucrarea „Calendarul de la Sarmizegetusa Regia“ – Editura Academiei Republicii Socialiste România – Bucureşti, 1980.

Sanctuarul mic circular

Ingeniosul SANCTUAR MIC, CIRCULAR

13 lespezi mai late şi 101 piese mai înguste, denumite “stâlpi”, alcătuiesc componenta materială a micului sanctuar circular. Mai departe, vorbim despre aşezarea acestor pietre. Cei 101 stâlpi sunt divizaţi, din loc în loc, cu câte o lespede, rezultând 13 grupe alcătuite din câte 8 piese, mai puţin două dintre ele: una de 7 şi una de 6. Aici e aici: să fi pus dacii cele două grupe mai mici din lipsă de material ori din raţiuni „estetice“, cum apreciază – din lipsă de „materie“ – arheologii activişti? Absurd! Piatră era suficientă, „estetica“ însă, pardon, cam lasă de dorit... Însă, dacii se pricepeau la artă încă din neolitic, de unde ne-au rămas o serie de artefacte (cultura Turdaş, aici, dar şi altele, risipite pe teritoriul ţării). Concluzia este că, aici, la Sarmizegetusa, conţinutul este încifrat. Ca să nu mai lungim vorba, avem de a face cu unul dintre cele mai precise calendare din istoria omenirii. Aceşti stâlpi reprezintă nu altceva decât zile.

Cum stau lucrurile. Parcurgând întregul perimetru, nu adunăm decât 101 (numărul total de stâlpi), insuficient pentru a marca trecerea unui an apropiat de cel tropic. Dacă mai continuăm cu încă o rotire şi încă una, obţinem 303 – tot insuficient, ştiindu-se valoarea anului tropic de 365,25 zile. Atunci – şi iată prima mare cheie a problemei –, după parcurgerea de 3 ori, nu ne oprim, ci continuăm, dar numai până la a opta grupă. Acest adaos, de maximum 64 de zile (când sunt 8 grupe a câte 8 stâlpi), face din micul sanctuar rotund o proiecţie în plan a spiralei timpului, fiindcă, pentru anul următor, vom porni de la stâlpul care urmează imediat, în continuare (după lespedea de separaţie, desigur). Spuneam, mai sus, că aceste 8 grupe adunate însumează maximum 64 de zile. Acum, urmează a doua mare cheie a problemei: cele două grupe a câte 7, respectiv, 6 stâlpi vor imprima valori diferite anilor (364, 365, 366, 367), astfel încât, după un ciclu încheiat după 13 ani, să ne găsim în situaţia rămânerii în urma timpului astronomic, cu aproximativ 1,014 zile şi să facem necesara corecţie. Cu alte cuvinte, al 13-lea an dintr-un ciclu complet, se va prelungi cu o zi, fără, însă a se marca. Acea zi e lăsată să treacă, pentru simplul motiv că nu se face altceva decât o corecţie, astfel încât ciclul următor va porni de la un timp astronomic aproape real.

Mai departe, ajungând la finalul celui de al 104-lea an (după încă 7 cicluri a câte 13 ani), nu se mai lasă să treacă doar o zi de corecţie, ci două, deoarece a mai apărut o zi rămasă în urmă - cea rezultată din valoarea fracţionară de 1,014 zile la finalul unui ciclu de 13 ani.

În următorii 416 ani (încă 4 “secole” de 104 ani), totul merge cum am arătat, iar la finele anului 520 se mai cumulează fracţiunile mici de zi, astfel încât să fie necesară încă o corecţie.

Iată ce nivel de civilizaţie aveau străbunii noştri! Însă, e doar începutul...

Trebuie observat că pe acest sanctuar sunt puse în evidenţă zilele şi „săptămânile“ (de 8, 7 şi 6 zile) unui an, respectiv parcurgerea circumferinţei de 3 ori, iar, în continuare, încă 8 grupe („săptămâni“). De aici trebuie început un nou an, însă pe cel încheiat unde îl „notăm“? Va trebui să ştim şi când trec ciclurile specifice de 13, 104 şi 520 de ani. Ei, bine, micul sanctuar nu este decât o parte a complexului, „contorul“ anual într-un ciclu de 13 ani, fluctuanţi ca mărime (dar, sub control!), baza calendarului dacic. În final, sunt patru sanctuare interconectate şi cooperează, părând a trăi... De fapt, asta fac şi acum, numai că nimeni nu mai are nevoie de ele. Taina lor a dispărut în anul 106 d.C., o dată cu vânarea sacerdoţilor la căderea Sarmizegetusei. Poporul dac, de atunci, nu a mai avut inimă. De la romani nu a rămas decât calendarul iulian (propus, la vremea sa, de egipteanul Sosigene lui Iulius Cezar), baza calendarului pe care îl folosim acum, însă total imprecis pe atunci (12 luni / 365 de zile), fiindcă nu avea corecţii pentru sincronizarea cu timpul astronomic (precum ştiau să facă dacii !), lucru care s-a făcut abia în perioada Renaşterii... Cine era mai „barbar“, şi cine mai „civilizat“?... Dar, să lăsăm politica şi să continuăm!

SANCTUARUL MARE, CIRCULAR

Sanctuarul mare circular este el însuşi un complex, aşa cum se poate vedea în figură. Are trei cercuri concentrice, diferite ca formă şi destinaţie, iar în centru o structură din stâlpi mai înalţi, placaţi cu ceramică, dispuşi în formă de absidă. Să vedem cum stau lucrurile!

Cercul exterior, denumit în continuare cercul A, este alcătuit din lespezi late, alipite între ele. Ştiţi câte sunt? 104. Parcă am mai auzit de numărul ăsta, care nu exprimă altceva decât "secolul" dacic. Iată că lucrurile încep să se lege! Acum se poate ţine evidenţa măcar a anilor unui astfel de secol? Nu ne opreşte nimeni.

Mai departe, avem în faţă un calendar fie mai vechi, fie, mai degrabă, sacru (aşa îl apreciază şi autorii lucrării de faţă), fiindcă trebuie corectat serios, cu 4–7 zile, în fiecare an, printr-un sistem mai complicat, care ţine până la urmă cont şi de ciclul de bază de 13 ani, sincronizându-se, anual, cu micul sanctuar. Este vorba de cercurile B şi C. Primul, simplu, alcătuit din 30 de grupe a câte 6 stâlpi separate de lespezi (în total, 180 de stâlpi), este lipit de cercul A. Al doilea, C, este mai complicat: 4 grupe de stâlpi – una de 16, două de 17 şi una de 18. De ce nu toate, simetric, de 17? Pe scurt, cercul B măsoară 360 de zile dintr-un an, prin parcurgerea de două ori a celor 30 de „săptămâni" a câte 6 zile fiecare. Se observă şi aici, ca şi la micul sanctuar, ingeniozitatea prin care se economiseşte spaţiul, reducând ansamblul la un minim rezonabil şi parcurgerea multiplă. Cercul C are menirea de a alinia fiecare an cu cel din sanctuarul mic, adăugând 4, 5, 6, respectiv 7 zile celor 360 la epuizarea cercului B. „Mecanismul" cercului C este de-a dreptul genial, dar e prea complicat pentru a-l descrie în acest spaţiu. De reţinut faptul că cele două calendare anuale încep şi se sfârşesc concomitent.

Absida centrală marchează anotimpurile. Tot din economie de spaţiu, stâlpii acestuia, 34 la număr (13 + 21) simbolizează cele 47 de săptămâni ale anului dacic corespunzător sanctuarului mic. Se pare că pe daci nu-i interesau patru sezoane, ci numai trei: două reci (toamnă, iarnă) şi sezonul vegetaţiei viţei de vie. Se parcurgeau cele 13 (sezon rece), apoi se continua cu următoarele 21 (vegetaţie), apoi iarăşi 13 (rece). Deoarece toamnă-iarnă nu are întrerupere, anul următor pleacă de pe acelaşi stâlp, dar în sens opus. Acum e simplu!...

SANCTUARELE DREPTUNGHIULARE

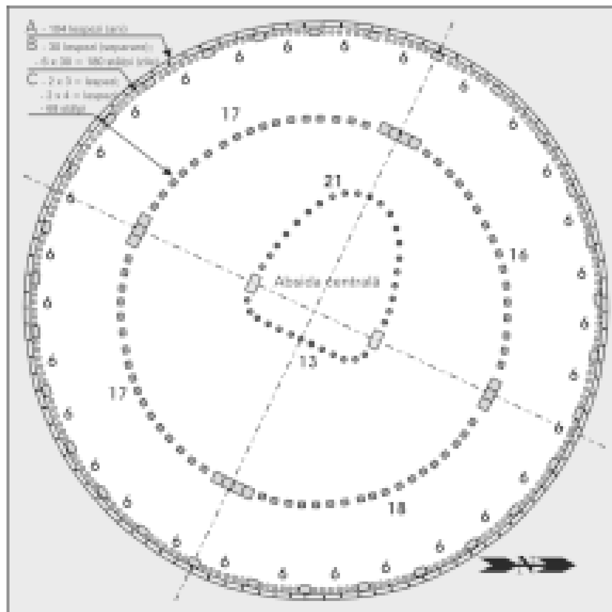
Sunt patru asemenea lucrări, dintre care două, cele mici, de 3 x 5 stâlpi, respectiv de 3 x 6 stâlpi par a avea o altă destinaţie, astfel că nu ne oprim asupra lor (autorii promiteau şi ei să revină...).

Aşezat pe cea mai joasă terasă, sanctuarul de 4 x 13 tamburi are menirea de a ţine evidenţa perioadelor de 52, respectiv 104 ani, pentru efectuarea corecţiei. Tamburii marchează câte un an. La acest sanctuar vom mai reveni.

Pe cea mai înaltă terasă, care domină tot acest adevărat *sistem informatic* (şi de unde se poate privi dintr-un sigur loc, întregul ansamblu) este aşezat sanctuarul de 4 x 10 tamburi, fiecare de circa 2,20 m în diametru, care marchează ciclurile de 13 ani. Se pleacă pe latura mică şi, după parcurgerea a patru cicluri, ne întâlnim din nou cu perioada de 52 de ani. Iar 10 astfel de şiruri conţin, evident, 520 de ani, moment în care mai trebuia aplicată o corecţie.

„UP-GRADE" ANTIC !

Revenim la sanctuarul de 4 x 13 tamburi. Pe axa longitudinală a acestuia, mai găsim 7 tamburi de andezit, pe postamente speciale. Se pare că acest grup a fost adăugat ulterior, fapt confirmat şi de arheologi. Cineva, mai „superdotat", a îmbunătăţit sistemul... Aceşti tamburi marchează fiecare câte un ciclu de 13 ani. Rezultă un „secol" mai mic, de 91 de ani (7 x 13), când se putea face o corecţie mai precisă decât cea de la 104 ani: 0,04 zile. În aceste condiţii, următoarea corecţie multiseculară o mai facem după 2275 de ani, când se obţine o precizie uluitoare: 38,88 secunde faţă de timpul astronomic! Şi, astfel, sistemul de corecţie 13–104–520 ani, cu toate performanţele lui evidente, cade puţin în desuetitudine, iar calendarul contemporan, adus la zi din 4 în 4 ani, pare, din acest punct de vedere, oarecum, penibil. Se pare că informatica are rădăcini ancestrale pe meleagurile noastre!... Oricum, acest complex nu datează din vremurile lui Burebista sau Decebal. Este mult mai vechi! Putea fi şi unul dintre cele mai serioase motive, pentru Burebista, de a-şi stabili reşedinţa regală aici, lângă Marele Preot.

Sanctuarul mare circular

Apa și muntele sfânt la daci

Gheorghe ŞEITAN

Ideea de neam nemuritor străbate de la un capăt la altul toate scrierile antice cu referire la geți. Herodot relatează că înainte de a ajunge la Istru, Darius îi supune mai întâi pe geții care se cred nemuritori (1). Alte traduceri, mai exacte, susțin că ar trebui să înțelegem nu geții ce se cred nemuritori, ci geții ce se fac nemuritori. Din această perspectivă, nemurirea getică este o posibilitate, o potență ce se cere a fi revelată printr-o anume ştiință ce nu poate fi străină de învățăturile lui Zalmoxis. Geții par astfel specialişti în nemurirea sufletului iar această calitate cred că stă la baza formării a însuşi cuvântului *get*. Get este un cuvânt autohton, cu înțeles doar pentru oamenii locului şi nu un nume dat de istoriografi ori de popoarele străine cu care au venit în contact oamenii pământului. Pronunția antică trebuie să fi fost asemănătoare pronunției de astăzi din mediul sătesc, necărturăresc, adică giet, ghiet (pl. gieți, ghieți) ori cu palatala *iet (pl. **ieți). Trebuie să omagiem țăranii analfabeți, descendenți direct din geți, care nu şi-au pervertit limba prin şcolire şi care au păstrat o pronunție arhaică, aşa cum au auzit în familie, de la părinți -***ia, *iul, *inul şi nu via, viul, vinul. Ei devin acum, pentru arheologia lingvistică, piatra din capul unghiului, cea zvârlită în noroi de zidari, pentru că nu-i găseau rostul, dar fără de care nu se poate încheia lucrarea. Constatăm că atât *get*, cât şi *Jiu* au aceeaşi rădăcină ca şi *vie* (vița-de-vie), mai clar dacă se au în vedere regionalismele *gie*, *jie*, dar mai ales pronunția cu palatala *ie. Privit mai atent, *ia (via) poate fi nu doar substantiv, ci şi atribut căci întruchipează substanța opusă morții – cea vie. Însuşi cuvântul care i se adaugă – vița de (viața de) – conduce la sensul de viață fără de moarte. Vița-de-vie constituie echivalentul plantei soma a hinduşilor, miere a nemuririi, băută ca ofrandă zeilor şi servită de muritori pentru a comunica cu divinul, simbol al beției sacre: Am băut soma/Am devenit nemuritori/, se spune în Rig-Veda. De la atributul „de viu“, cu variantele sale de pronunțare giu, jiu, ghiu, s-au format pluralele gieți, jieți, ghieți, toate transmițând ideea de nemoarte prin care geții se autodefineau. Apa Jiul este Apa Vie sau apa sfântă şi nu curgerea, după cum nici Oltul nu este râul de aur, aşa cum credea B.P. Hasdeu, decât în măsura în care aurul era asociat cu ideea de nemurire. În articolul intitulat „Originea numelui Jiu“, B.P. Hasdeu ajunge la concluzia că este un cuvânt dacic însemnând scurgere. Sunt aduse ca argumente forma germană a Jiului, numit pe acest canal Shyl sau Schil. De aici – consideră savantul – un cuvânt dacic, „sil“, explică denumirea de jelțuri ale pâraielor în zona Mehedinți, dar şi toponimul Jiu, tot una cu sanscritul „sar“ – scurgere(2). Cu tot respectul pentru înaintaşi, trebuie să spunem, totuşi, că aici sunt două substantive ale căror sensuri, în limba sanscrită, deşi se întrepătrund, rămân distincte. Este vorba de cuvântul *jala,* care înseamnă *apă,* şi *sar*, care înseamnă *scurgere*, şuvoi, curent. Primul stă la originea numelui pârâului Jales şi chiar a jelțurilor mehedințene, al doilea se află în componența anticului şi atât de căutatului râu dacic Sargeția. Nici jala şi nici sar nu îl explică pe Jiu. Cuvinte formate de la *jiu* le găsim, sub diferite forme, în tradițiile, obiceiurile şi folclorul românilor. Cu titlul de Jienii, funcționează şi astăzi un colind de An Nou al cetelor de tineri de prin satele din Bărăgan. Se merge în grupuri de 9 sau 12, având un conducător de ceată, costumați cu coifuri țuguiate pe cap, mantale şi toiege. Scenariul şi textul, mai mult nişte improvizații pe tema „jianului călător“, ne duc cu gândul la lunile anului ce se sfârşeşte, întruchipate de jieni, la însuşi timpul ce nu moare, ci doar călătoreşte. Jienii întruchipează partea nedestructibilă din an, ca şi din om, (3), ce călătoreşte după moarte, iar această călătorie a timpului şi omului îşi are perechea mitică în călătoria daimonului Zalmoxis-Cronos, întrucât şi Zalmoxis a fost un călător şi, în acelaşi timp, a fost asemuit de istoricii elini cu zeul timpului numit Cronos. Jienii se mai numesc şi irozi, cuvânt ce îi face rude bune cu căluşarii, dansatori frenetici ce primesc binecuvântarea de la o femeie numită Irodeasa. Irozii şi Irodeasa provin dintr-o magie străveche, când ritualurile păgâne se exprimau prin dansuri şi cântece. Carlo Ginzburg (4) a arătat că anumite practici de magie antică s-au prelungit până în Evul Mediu, fiind percepute ca forme de vrăjitorie. După cum s-a consemnat în procesele verbale inchizitoriale, din țările occidentale, vrăjitoarele practicau dansul nocturn al Dianei căreia i se mai spunea şi Irodiada. Autorul ajunge la concluzia că tradițiile asemănătoare în locuri şi perioade diferite, în Europa medievală, provin dintr-un cult păgân al marii mame de tip Cibele. Iată deci că magia rituală, asociată cu dansul nocturn au condus la schimbarea numelui marii mame în acela de Irodiada, împrumutat din episodul biblic cunoscut.Concluzia ar fi că jienii sunt o relicvă dintr-un ritual antic foarte vechi, în legatură cu cultul unei zeități feminine, pe care nu o

ştim, dar se poate bănui. În coregrafia folclorică, Jiul a dat numele mai multor dansuri şi melodii după care se joacă. În Dicţionarul jocurilor populare româneşti (5) figurează 17 variante de dansuri jieneşti, dar ele trebuie să fi fost mult mai multe. Sub numele de Jiana, se joacă o învârtită dreaptă, pe ambele versante ale Carpaţilor sudici, între văile Oltului şi Jiului. Jiana este o horă în Dobrogea, iar Jieneasa e horă cu strigături în Gorj. Sunt şi alte jocuri precum Jiana Veche şi Jianu Bătrânesc, iar astfel de denumiri precum „veche, bătrânesc“ presupun o tradiţie neaoşă. Când sub cupola aceloraşi cuvinte se strâng şi toponime şi colinde şi jocuri şi tradiţii arhaice, înseamnă că nu operăm doar cu cuvinte, ci cu concepte, iar „jiu“ este unul dintre conceptele filozofiei getice. Pe harta intocmită de Ptolemeu, Jiul apare, către vărsare, sub denumirea de Rabon, ceea ce nu face decât să întărească epitetul de apă sfântă. În limba spaniolă, provenind dintr-un substrat lingvistic comun cu getica, de dinainte de Imperiul Roman, rabon înseamna berc, fără coadă, însuşire specifică unor animale, dar şi anumitor ape curgătoare. Ambiguitatea resimţită de oricine doreşte să caute izvoarele Jiului provine din faptul că avem în amonte un Jiu de est, un Jiu de vest, plus un Jiet, suficient pentru a deruta şi a nu permite desemnarea unui anume loc. Această formă de ascundere a adevăratei origini a Jiului provine din antichitate şi era dată de credinţa că îşi are izvorul în cer şi nu pe pământ. Că Jiul sau Ghiu însemna apă sfântă, se poate demonstra şi prin faptul că opusul său, adică A-Ghiu, a devenit, în creştinism, Aghiuţa, prin diminutivare (6). Ghiu este un toponim în Ardeal, iar Ghioc, Ghiuta, Ghia, sunt nume proprii getice. Floarea ghiocel, prin faptul că răzbate la viaţă prin ger şi zăpadă, vestind primăvara, este simbolul viului, al nemorţii, numele şi semnificaţia ei sunt tot atât de vechi ca şi miturile getice. Existenta unei ape socotite sfântă la daci este atestată în scrierile istoricului-geograf Strabon (7). În a sa Geografie, Strabon relatează că muntele cu peştera lui Zalmoxis, socotit sfânt, se numeşte Cogaionon, la fel cu al râului ce curge pe lângă el. Sunt cercetători care au stabilit că prima parte a cuvântului Coga-ion-on, „coga“, însemna în limba dacică „munte“. Având în vedere un cuvânt compus cu înţelesul de munte sfânt, rezultă că partea a doua, „ion“, (-on final este sufix) înseamna sfânt. Este ceea ce am arătat mai sus, adică pronunţia cu palatala a lui Jiu -*iu. Cel *iu este *ionul, viul, sfântul, fără de moarte. Prin urmare, apa ce curgea alături de muntele sfânt nu este alta decât Jiul, iar Cogaiononul trebuie căutat pornind de aici, adică printre cele patru masive muntoase de lângă cursul său: Şureanu, Retezat, Vulcanu şi Parang. Însă chestiunea munţilor şi apelor socotite sfinte, la daci, nu se reduce la Cogaionon. Alţi munţi şi alte ape se află sub tutela unor divinităţi, iar acest lucru îl ştim din scrierile lui Lactantius (8) care vorbesc de un cult al zeilor de munte din Dacia Romana, fără nicio îndoială cult de sorginte getică. Exemplul cel mai la îndemână îl constituie legenda Sargeţiei. De la Dio Cassius (9) aflăm că Decebal ar fi ascuns tezaurul statal sub albia râului Sargeţia, prin devierea cursului apei, apoi readucerea lui la matcă. Istoricii au avertizat că ceea ce ni s-a transmis nu este decât o legendă călătoare (10). Argumentul principal îl constuie faptul că şi Diodor din Sicilia transmite o poveste asemănătoare, dar petrecută în Panonia şi cu câteva sute de ani mai înainte de războaiele daco-romane. La Diodor, regele se numeşte Audeleon, iar râul sub care s-au îngropat comorile poartă aproximativ acelaşi nume cu cel dacic, adică Sargenţia. Faptul că în locuri şi timpuri istorice diferite se regăseşte acelaşi scenariu al îngropării unei comori regale sub albia unui râu, numit Sargeţia,

confirmă mitul apei vii, curgătoare, unde pot avea loc îmbăieri rituale cu rol funcțional în purificări. Darul lui Traian către templul zeului Cassios, acel corn de bou aurit, de fapt un rhyton, luat din tezaurul dacic, certifică natura religioasă a obiectelor de sub apă, care astfel capătă virtuți sacre. Dacă am merge înapoi pe scara istoriei, dincolo de Decebal şi Traian, dincolo de Audeleon şi Lisimah, putem ajunge la un timp mitic, în care adversarii se transformă în personaje mitologice de genul devaşi şi asuraşi. Rolul lor în această poveste este să dea un sens şi o utilitate divină Sargeției. „Sar“, după cum am mai arătat, în limba sanscrită înseamnă curgere, şuvoi, apă curgătoare, iar Geția, de fapt Gieția, prin utilizarea lui „j“ în loc de „g“ (v. gie-jie ori gioc-joc) precum în graiurile bănățean şi moldovan, devine Jieția, femininul de la Jiet. Râul Jiet are toate şansele să fie antica Sargeție, dar ar fi zadarnic să se caute eventuale comori în albia lui, căci, după cum am văzut, legenda Sargeției exista înainte de Decebal. Dacii au fost un trib getic, cel ce a realizat uniunea celorlalte triburi din jur, într-un mare stat. Vom arăta că între numele de get şi cel de dac există o legătură strânsă. Mircea Eliade a precizat că numele de „daoi“ avut de daci înainte de a se numi astfel, vine de la un cuvânt traco-frigian care înseamna lup, însă nu dispunem de o etimologie a cuvintelor dac şi Dacia. În limba sanscrită, dakha înseamna struguri şi, de aici, emitem ipoteza, având în vedere şi polisemnatismul, că măcar unul dintre sensurile cuvântului dac să provină de la fructul vitei-de-vie. Această ipoteză are avantajul că se articulează foarte bine cu simbolul vegetal pentru geți: -vița-de-vie. Nu am fi nici primul nici ultimul neam din istoria antică care alege să se asemuie cu vița, mlădițele de viță şi strugurii. Cele mai la îndemână exemple ni le oferă Biblia. În cartea lui Isaia din Vechiul testament, Domnul Dumnezeu este vierul şi iudeii sunt via, după cum se spune: „Acum dar -zice Domnul-locuitori ai Ierusalimului şi bărbați ai lui Iuda, judecați voi între mine şi via Mea. Ce aş mai fi putut face viei Mele şi nu i-am făcut? Pentru ce a făcut ea struguri sălbateci, când eu mă aşteptam să fac struguri buni? Vă voi spune însă acum ce voi face viei Mele; îi voi surpa zidul, ca să fie călcată în picioare. O voi pustii; nu va mai fi curățată, nici săpată; spini şi mărăcini vor creşte în ea! Voi porunci şi norilor să nu mai ploaie peste ea. Via Domnului oştirilor este casa lui Izrael şi bărbații lui Iuda sunt vița pe care o iubea“ (Isaia, 5–1,7). Citind acest pasaj din Biblie, nu putem să nu ne gândim la episodul scoaterii viței-de-vie ordonată de Burebista, la sfatul lui Deceneu, preotul regelui şi reprezentantul divinității pe pământ, care tălmăcea voința zeului getic. Isus, de asemenea, s-a descris pe sine ca adevărata viță cu care credincioşii sunt într-o relație organică. Iată pasajul din Evanghelia după Ioan: „Eu sunt adevărata viță şi Tatăl meu este vierul. Pe orice mlădiță care este în Mine şi n-aduce roadă, El o taie; şi pe orice mlădiță care aduce roadă o curățeşte ca să aducă şi mai multă roadă. Acum voi sunteți curați din pricina cuvântului pe care vi l-am spus. Rămâneți în mine şi Eu voi rămâne în voi. După cum mlădița nu poate aduce roadă de la sine, dacă nu rămâne în viță, tot aşa nici voi nu puteți aduce roadă dacă nu rămâneți în mine. Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele. Cine rămâne în mine şi în cine rămân Eu, aduce multă roadă; căci despărțiți de Mine nu puteți face nimic“ (Ioan, 15-1, 11). Dacă acceptăm că geto-dacii se identificau cu vița-de-vie şi strugurii săi, atunci este foarte posibil ca adevărata scoatere a viței-de-vie să fi fost acțiunile militare întreprinse de Deceneu, conform cu voința divină, de anihilare a aşa- zisei vițe sălbăticite, adică a elementelor tribale ce se abătuseră de la dreapta credință strămoşească. Neînțelegând sistemul filozofic getic care apela la simboluri, Strabon a luat ad-literam parabola lui Deceneu şi a proclamat stârpirea viței-de-vie în Dacia. Or dovezile arheologice contrazic acest lucru, cultivarea viței-de-vie desfăşurându-se fără întrerupere în Dacia. Ca să nu mai vorbim de faptul că o astfel de operațiune era o imposibilitate din punct de vedere practic. În plus, strugurii fiind un aliment valoros, ar fi fost mai logic să se interzică vinificația, dar nu cultivarea viței-de-vie. Dosarul viței-de-vie getice este mult mai bogat. Strugurele, împreună cu spicele de grâu figurează pe monezile romane înfățişând Dacia Felix, iar aceste simboluri sunt de sorginte dacică şi nu romană. Colacul de grâu şi vinul se sfințesc în zilele noastre în biserica creştină şi este posibil ca şi în Dacia antică să fi constituit alimente rituale. Dacă privim în repertoriul liricii populare transmisă prin viu grai de la geto-daci, aici strugurele apare personificat, capabil de simțire şi pătimire: Struguraş bătut de piatra/ Rău e Doamne fără tată/ Struguraş bătut de brumă/ Rău e Doamne fără mumă/.

Note bibliografice

1). Herodot-Istorii, vol 4, Ed. Teora, 199, pg. 91

2). B.P.Hasdeu- Istoria critică a românilor- Ed.Minerva, Buc. 1994, pg.391.

3). Gheorghe Şeitan- Zalmoxis în cântecul bătrânesc, Ed.Cronicarul, Tulcea, 2003, pg. 90 şi celelalte. 4). C.Ginzburg- Istorie nocturnă- Ed.Polirom, Iaşi, 1996, pg. 197

5). G.T.Niculescu-Varone-Dicționarul jocurilor populare româneşti, Ed.Litera, 1979.

6). Romulus Vulcănescu – Mitologie română- Ed.Academiei, 1987, pg. 313

7). Strabon, Geografia-VII, 3,5

8). Lactantius- De mortibus persecutorum, IX

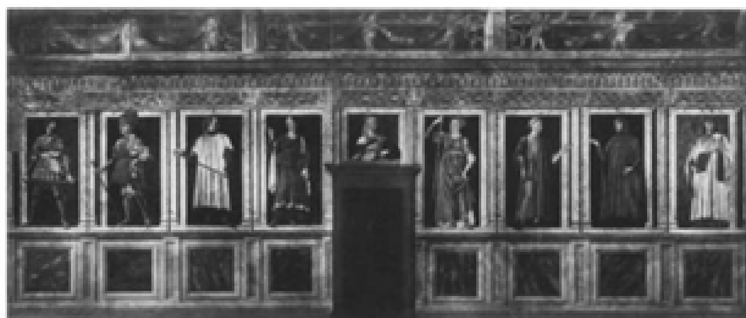
9). Dio Cassius – Historia romana – LXVIII, 14, 4-5 10). I.H.Crisan – Spiritualitatea geto – dacilor, Ed.Albatros, Buc. 1986 – pg. 109.

Regina Tomyris reprezentată în Arta Renașterii

Prof. Doina MUREŞAN

În 1847, descoperirea unei fresce a lui Andrea del Castagno, intitulată "Bărbaţi şi femei ilustri", aduce la lumină o nouă însemnătate istorică şi umanistică a unor personalităţi masculine şi feminine, printre care şi regina massageţilor, Tomyris. Această frescă, datată în cca.1448, a aparţinut fostei vile Carducci de pe Via Guardavia în Legnaia, Florenţa, şi cuprinde nouă figuri ceva mai mari decât măsurătorile reale: trei personaje feminine aşezate în centru, având pe laturile din stânga şi dreapta câte trei figuri masculine în fiecare grup. Un scurt rezumat al fazelor de studiu şi interpretare a personajelor de pe mural ne va ajuta să înţelegem intenţia aristului şi semnificaţia felului în care au fost create şi plasate în frescă. Se ştie din analele oraşului, ca iniţial, la jumătatea secolului al XVI-lea, Giorgio Vasario, biograful lui Andrea del Castagno, a identificat pesonajele masculine ca fiind : Filippo Scolari, Dante, Petrarca şi Boccaccio, ca fiind oameni de cultură, şi doi prinţi, Farinata degli Uberti şi Niccolo Acciaiuoli. Pentru prima oară sunt identificate cele trei eroine ca fiind Sybila din Cumae, regina israelită Esther şi regina massageţilor, Tomyris. Dar descrierea lui Giorgio Vasari a rămas singulară şi până nu de mult s-a crezut că figurile feminine au fost plasate în frescă doar ca un complement vizual pentru cele două grupuri bărbăteşti, (trei politicieni şi trei autori), fără să aibă un rol specific.

Tot surprinzator, deşi în 1863 criticul de artă Francesco Albertini[1] se referă la întregul ansamblu ca fiind « sybile şi Florentini ilustri », interpretarea generală din cinquecento a persistat până în secolul douăzeci.[2] O contribuţie bună a acestei interpretări este faptul că a deschis posibilitatea unor discuţii academice foarte fructuoase care a rezultat în plasarea celor trei caractere feminine în locurile lor binemeritate. Această lungă perioadă de identificare este explicată şi de faptul că titlul şi activităţile personajelor au fost pictate pe perete, sub imaginea fiecăruia, asfel că restaurarea a durat mult timp. În cinquecento, numai numele Sybilei a fost identificat şi de abia la jumătatea secolului al XIX-lea

1. Andrea del Castagno. Six Portraits, The Queens Esther and Tomyris, and the Sibyl. ca. 1448. Florence, Uffizi

Josephine M. Dunn

Andrea del Castagno's Famous Women: One Sibyl and two Queens

In 1847, Andrea del Castagno's fresco of *Famous Men and Women* was discovered in the loggia of the ex-villa Carducci on the Via Guardavia in Legnaia, Florence (Fig. 1)[1]. The recovered mural comprised nine over life-sized figures, four of whom had been identified by Giorgio Vasari in his biographies of Castagno in 1550 and 1568: Filippo Scolari, Dante, Petrarca and Boccaccio. In addition, the discovery yielded identities for Vasari's unnamed »other knights« (Farinata degli Uberti and Niccolò Acciaiuoli), and revealed the unexpected presence of three heroines: the Cumaean Sibyl, Queen Esther and Queen Tomyris (Fig. 1)[2]. The surprising discovery of women in the program confirmed the spirit of Francesco Albertini's early reference to Castagno's *famosi* as an assembly of »sibyls and illustrious Florentines«[3]. Contrarily, most Cinquecento authors had described the fresco as a male-populated program in summary accounts credited by Castagno's twentieth-century biographers[4]. The latter, by failing to mention or discuss Castagno's women, effectively

[1] An abbreviated version of this paper was presented at the 26th *Annual International Congress of Medieval Studies*, Kalamazoo, MI, May 1991.
On the discovery: Giorgio Vasari: *Le vite de' più eccellenti pittori, scultori e architettori*, ed. Gaetano Milanesi, Florence 1878, 2, 670–671, n. 4; Guido Carocci: Gli affreschi di Andrea del Castagno nella villa Pandolfini presso Firenze, in *Bollettino d'arte* 5, 1907, 1–5. An early description of Castagno's nine figures was published by Carlo Pini and Gaetano Milanesi in *Alcuni Quadri della Galleria Rinuccini*, Florence 1852, 93–99.
[2] *Le vite de' più eccellenti pittori, scultori e architettori*, ed. Rosanna Bettarini, commentary by Paola Barocchi, Florence 1971, 3, respectively, 354 and 362.
[3] Fr. Albertini: *Memoriale di molte statue e pitture della città di Firenze fatto da Francesco Albertini prete a Baccio da Montelupo scultore*, Florence 1863, 17.
[4] Besides the text of Vasari and Albertini, see also the anonymous authors of the *Libro di Antonio Billi* and the *Codice Magliabechiano*, respectively: Cornelio de Fabriczy: Il »Libro di Antonio Billi« e le sue copie nella Biblioteca Nazionale di Firenze, in *Archivio storico italiano*, 5th ser., 7, 1891, 327–328, 362; Carl Frey: *Il Codice Magliabechiano CL. XVII. 17*, Berlin 1892, 97–99.

359

au fost restorate titlurile celorlalte două personaje.

O examinare a modului în care personajele sunt portretizate relevă faptul că triada feminină, prin « participarea » cu gesturi şi priviri, adresându-se unei audienţe în afară de frescă oferă o analiză psihologică şi morală uimitoare. Două personaje, respectiv Esther şi Tomyris, sunt reprezentate într-un « dialog » animat, similar cu cel în care sunt angajaţi politicienii Filippo Scolari şi Farinata degli Uberti si de asemenea cu cel in care sunt angajati scriitorii Dante si Petrarca. În contrast, Sybila Cumeana este cufundată în singurătate, similar cu celelalte autorităţi masculine. Este evident că Esther şi Tomyris apar ca două caractere puternice şi active şi denotă o ilustrare a momentelor istorice şi filozofice ale perioadei lor arhaice. Dar aici se suprapune un element şi mai profund: trioul feminin este celebrat ca fiind un fundament puternic în anunţarea creştinătăţii, în general, şi venirea lui Cristos, în particular. Textele sunt următorele :

- *(Sibilla) Cumana que prophetavit adventum Ch(risti),* deci ea este asociată cu anunţarea venirii lui Cristos. - *Ester Regina Gentis Sue Liberatrix.* - *Thomir[ ] [ ]ra vindicavit se de filio e patriam liberavit suam.*[3]

Este evident că Esther şi Tomyris au un rol salvator de naţiuni, încoronat de un moral impecabil. Eroinele lui Castagno sunt femei de acţiune, menite să aibă succes, utilizând aceleaşi strategii şi putere cu cea a bărbaţilor cu care sunt ilustrate în corespondenţă.

Mai mult, studiile recente au remarcat că aceste personaje feminine sunt puse în acelaşi grup pentru că reprezintă aceeaşi virtute a genului lor, mai ales că "într-o schemă tradiţională a bărbaţilor" femeile au fost considerate foarte rar un exemplu al succesului.

Famous Persons Queen Tomyris - Andrea Del Castagno Oil Painting Reproduction

Dar de ce a ales Castagno aceste eroine ca reprezentante al artei monumentale florentine de la sfârşitul secolului XIV şi începutul secolului XV? O revizuire a studiilor recente ne ajută să ajungem la interpretarea adecvată a fiecărui caracter. Ne vom ocupa aici, pe scurt, de trioul feminin.

Sybila Cumeana a lui Castagno, considerată ca fiind la prima ei reprezentare în Renaştere, este suplă şi pozează uşor şi graţios, o figură frumoasă şi virginală, distinsă cu o considerabilă demnitate. Stând departe, netulburată de frenezia religioasă, ea nu aminteşte nici de descripţia extatică Apolloniana, nici de prototipul maniac, memorabil descris de Virgil în cartea a VI-sea din Aeneida. Sybila lui Castagno ridică braţul ei drept, arătând spre cer, mărturie a importului divin din vocea ei.[4] Cartea pe care o susţine cu braţul drept, în ciuda imposibilităţii anatomice şi legii gravitaţiei, identifică înţelepciunea. Exceptând titlul, nici costumul, nici gesturile ei nu clarifică identitatea cu profetesa Cumeana. Deşi, în parte, îmbrăcămintea evocă antichitate, gesturile şi expresia ei denotă retorică şi învăţătură.[5]

Esther este reprezentată în mod diferit faţă de Sybila: un simbol a soţiei, cu un voal alb care îi acoperă umerii care este susţinut de coroana de aur de pe cap. Braţul stâng şi-l suportă pe cordonul tunicii într-o atitudine demnă şi regală.[6] Ca un aspect important pentru susţinerea interpretării rolului acestor heroine, este faptul că începând din 1398-1401, pe lângă figura persistentă a reginei care se apropie de Ahasuerus precum şi imaginea banchetului lui Esther, regina israelită primeşte o calitate nouă. Ea a fost asociată cu Judith şi Ruth, toate fiind acum pe voltajul bisericii în compania Sfintei Maria.[7] Judith ridică capul lui Holofernes, reprezentând trofeul ei, iar Esther ţine în mână o frânghie cu care Haman, la piciorele ei, urmează să fie spânzurat – exemple ale virtuţii feminine, asociate cu filozofia creştină.

Spre deosebire de aceste două figuri feminine, legendara regină Tomyris poartă o armură, vizibilă sub rochia ei decorată în culori şi o coroană pe cap – simboluri definitive ale rolului de conducător militar şi al unui statut regal. În mâna dreaptă ea ține o lance cu vârful îndreptat spre jos. La fel ca în imaginea « omologului » ei de pe frescă, Farinata, care îşi ține pasiv sabia în teacă, tot ca un simbol al rolului său de conducător, arma lui Tomyris este inactivă şi lipsită de agresivitate – momentul beligerant a trecut deja, este un act din trecut. Congresul de la Empoli al lui Farinata s-a încheiat iar lupta şi victoria reginei Tomyris asupra lui Cyrus al Persiei s-a terminat. La villa Carduci lancea şi sabia sunt calme, odihnindu-se după victoriile obținute. Aşadar, vedem clar calitățile deosebit de umane şi profunzimea caracterelor istorice. Inscripția restaurată de la picioarele reginei indică două acțiuni memorabile: răzbunarea morții fiului ei şi eliberarea poporului ei. După cum se ştie, în secolele XIV şi XV, Tomyris este invariabil reprezentată în momentul ei culminant: submersia capului lui Cyrus într-un burduf plin cu sânge, imagine asociată de cuvintele ei descrise în *Istoriile* lui Herodot : « Eu am rămas în viață şi te-am învins în luptă, dar totuşi sunt distrusă pentru că mi-ai luat fiul prin viclenie; prin urmare îmi împlinesc amenințarea dându-ți sânge din belşug. » (Herodot, *Istoriile*, I, 214) În fresca lui Castagno, Tomyris este regina gânditoare după victorie, analogată de asemenea şi cu statuia din bronz a lui David, sculptată de Donatello.

Ambele regine, Esther si Tomyris, primesc titlul de *liberatrix* a națiunii lor. Sybila de asemenea este considerată salvatoarea profeției referitoare la venirea lui Cristos. Trecând peste analiza detaliată a discuțiilor şi diferențelor de interpretare în ceea ce priveşte gruparea funcțională a personajelor de pe frescă, concluzia unitară este că fiecare personaj feminin reprezintă, în parte, antiteza pozitivă şi victorioasă a fiecărui bărbat pe care l-a înfruntat. Egali în întreprinderile lor, fie ca luptători ori cărturari, toate personajele de pe frescă sunt simboluri ale virtuozității creştine, în ciuda faptului că eroinele reprezintă perioade biblice sau clasice. Alegerea lui Castagno reflectă nu o disputa, ci mai degrabă o coroborare a perioadelor istorice .

Se poate constata că alegerea personajelor feminine făcută de Castagno demonstrează rolul lor simbolic adiacent pentru personajele masculine, impus de un program iconografic de propagandă florentină, nu în conținut subordonat, ci ca exemple excepționale ale datoriei civice şi virtuozității. Ele fac parte din acelaşi grup de patrioți, împreună cu cei şase bărbați, unii fiind luptători bravi, alții cărturari înțelepți.[8] Trioul feminin reprezintă momente teologice cruciale în istoria salvării: Încarnarea, Salvarea prin rănile Patimilor şi Victoria asupra Satanei.

Şi pentru Tomyris, Castagno oferă încă o treaptă mai sus: regina războinică este asociată cu celelalte personaje feminine, prezentând în plus un exemplu care « supune sabia peniței » - lancea este tot în mâna ei, dar acum este în repaos.[9] Deşi în acest caz, fiind reprezentată în arta secolului al XV-lea,Tomyris, împreună cu Sybil şi Esther, rămâne un ideal civic, patriotic şi moral, în armonie cu moralitatea şi filozofia creştină.

1. Andrea del Castagno. Portraits of Famous Men and Women. Ca. 1448. Florence, Uffizi

fueled the recently-advanced belief that «the women have no specific role to play in the cycle as it now stands»[1]. Yet, even accepting the fragmented state of Castagno's fresco of *illustri*, such an assertion seems exaggerated. Merely the centralized placement of the Cumaean Sibyl, Queen Esther and Queen Tomyris on the long wall of the painted loggia suggests a more important role for the women than one of negligible, incidental or even secondary significance.

Considered as a formal unit, Castagno's trio of heroic women clearly was designed as a visual complement to two groups of males, distinguished as three statesmen and three authors. In the feminine trio, as in each set of male worthies, two members of the group are depicted in parley while a third communicates by glance, and sometimes by gesture, with an audience outside the triad. Accordingly, Queens Esther and Tomyris are depicted in dialogue similar to that engaging Filippo Scolari and Farinata degli Uberti, and that animating Dante and Petrarca. The Cumaean Sibyl, Niccolò Acciaiuoli and Boccaccio, by contrast, are visualized as loners within their respective trios.

Further reciprocating Castagno's presentation of the statesmen, the three heroines are identified by

[1] Robert L. Mode: *The Monte Giordano Famous Men Cycle of Cardinal Giordano Orsini and the «Uomini Famosi» Tradition in Fifteenth-Century Italian Art*, Ann Arbor 1970, 207. Modern authors omitting Castagno's trio of women as active contributors to the theme include: Emil Schaeffer: Über Andrea del Castagnos «uomini famosi», in *Repertorium für Kunstwissenschaft* 25, 1902, 170–177; Marita Horster: Castagnos Florentiner Fresken 1450–57, in *Wallraf-Richartz-Jahrbuch* 17, 1955, 83; eadem, *Andrea del Castagno*, Ithaca 1980, 29.

360

[1] Despre descoperire: Giorgio Vasari: *Le vite de' piu eccellenti pittori, scultori e architettori,* ed. Gaetano Milanesi, Florence 1878, *2,* 670-671, n. 4; Guido Carocci: Gli freschi di Andrea del Castagno nella villa Pandolfini presso Firenze, în *Bollettino d'arte* 8,1907, 1-3. O descripţie mai timpurie a celor nouă figuri ale lui Castagno de către Carlo Pini şi Gaetano Milanesi în *Alcuni Quadri della Galleria Rinuccini,* Florence 1832, 9599.

[2] Pe lângă Vasari şi Albertini, consultă autorii anonimi în *Libro di Antonio Billi* si *Codice Magliabechiano, respectiv*: Cornelio de Fabriczy: I1, Libra di Antonio Billi. e le sue copie nella Biblioteca Nazionale di Firenze, în *Archivio storico italiano,* 5th ser., 7, 1891, 327-328, 36s; Carl Frey: *11 Codice Magliabechiano CL. XVII. 17 ,* Berlin 1892,9799.

[3] Cuvântul al doilea care lipseşte în Tomyris *titulus* este fragmentat. Astăzi sunt vizibile literele, >ra,< care au fost interpretate ca fiind Tartara. Pentru prima dată textul lui Milanesi se citea: *Thomir[ ] Tartara vindicavit se de filio et patriam liberavit suam*. (*AlcuniQuadri della Galleria Rinuccini,* Florence 1832, p.

[4] La fel sunt reprezentate şi sybilele de pe tabernaculul lui Sf. Matei din Orsamichele, precum şi cele ale lui Ghilberti, împreună cu înţelepţii, pe uşile de bronz ale locului de botez florentin. Sybilele sunt reproduse, respectiv de către Giulia Brunetti, « Le statuette sul tabernacolo del Cambio a Orsanmichele », în *Mitteilungen des Kunsthistorischen Institutes in Florenz* 34, 1980, 286 (Fig. z), şi 287 (Fig. 3); şi Richard Krautheimer: *Lorenzo Ghiberti,* Princeton, 1980, Placile 12ya and 126a.

[5] De observat este remarcabila asemănare a picturii lui Rafael, *Stanza della segnatura*, reprezentând Plato, care, cu mâna ridicată spre cer, implică discurs în metafizică.

Peter Paul Rubens, ***Queen Tomyris before the Head of Cyrus***, Oil on canvas, The Museum of Fine Arts, Boston, Massachusetts, as shown at Olga's Gallery.

[6] Arhiducele Antonius de Florenza a declarat Esther ca fiind un model de urmat pentru femeile florentine. (Scrisoarea 19) în *Lettere di Sant' Antonio archievescovo di Firenze ,presedute dalla sua vita scritta da Vespasiano, fiorentino,* Firenze,1859,165. Later images are described by Paul Schubring in his *Cassoni: Truhen und Truhenbilder der italienischen Friihrenaissance,* Leipzig 1923, no. 357-39, 369a.

[7] Ronald Lightbown: *Sandro Botticelli,* Los Angeles 1978, 208-210; Edgar Wind: subiectul '*Derelitta*,' a lui Botticelli, în *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes,* 4,1940,114-117; Louis Rtau: *Iconographie de l'art chre'tien,* Paris, 1956, "Iconographie de la Bible, I, Ancien Testament, » 335-341; Hans Aurenhammer: *Lexikon der Christlichen Ikonographie,* Vienna 1959- 67, I, 73.

[8] Programul umanistic al lui Castagno în Legnaia şi posibilul iniţiator, în *Zeitschrift fur Kunstgeschichte* 45, 1982, 274-286. Pentru Nouă bărbaţi şi femei faimoşi ai lui Castagno: Sabie şi Carte ca baze ale serviciilor publice, în *Life and Death in Fifteenth-Century Florence,* ed. M. Tetel, R. G. Witt şi R. Goffen, Durham 1989,174-192.

[9] Am folosit în acest eseu informaţii îndrumătoare din articolul lui Josephine M. Dunn, Andrea del Castagno's Famous Women: One Sibyl and Two Queens, *Zeitschrift für Kunstgeschichte*, 58 Bd., H. 3. (1995), pp. 359-380.

Prințul dac cu sica de oțel

Un amplu program de cercetare arheologică se desfăşoară de mai mulți ani în grădina castelului de la Hunedoara, marcant monument istoric şi arhitectonic al Evului Mediu. În ultimii ani, descoperirile făcute în acest loc au creat tabloul unei aşezări deosebit de interesante care demonstrează o continuitate ce se întinde pe o perioadă impresionantă. Sub conducerea prof. dr. Sabin Luca, directorul Muzeului Național Brukenthal, săpăturile au scos la iveală unul dintre cele mai închegate sisteme de locuire geto-dacice începând cu secolul II înainte de Christos. Locuirea datează însă cu mult înainte, mergând până în paleolitic.

Dascăl eminent, ce a reuşit să creeze în jurul său o adevărată şcoală de arheologie bazată, în primul rând, pe profesionalism şi seriozitate, neiertător față de diletanți, intolerant cu vizionarii istoriei şi aspru contestatar al neprofesionalismului în arheologia românească, Sabin Luca a apărut în fața presei cu ocazia unei descoperiri de excepție. Locul de depunere ritualică a unui luptător dac, înzestrat cu artefacte ce puteau aparține doar unui nobil, vine să completeze valoroase descoperiri anterioare şi să confirme faptul că grădina castelului din Hunedoara va putea deveni în câțiva ani o ideală frescă a civilizației dacice şi nu numai.

Redăm în continuare expunerea făcută de arheologul sibian la conferința de presă susținută la Castelul Corvineştilor din Hunedoara. (Subtitlurile aparțin redacției)

Vladimir BRILINSKY

INCEPUTURI

Acum 12 ani reîncepeam la Hunedoara o cercetare ştiințifică, o cercetare începută mai de mult de alți colegi; şi trebuie să-i amintesc aici pe profesorul Ioan Andrițoiu, pe Tiberiu Mariş – pe atunci angajat al acestui muzeu – şi pe Dorin Draşovan din Timişoara. Eu am venit aici având, prin cercetările domniilor lor, o bază destul de bună de la care se putea porni şi, de la început, am încercat să pornesc un plan foarte bine făcut pentru a întreprinde aceste cercetări. În primul rând, planul meu era să cresc nişte oameni aici, la acest castel, plan care încetul cu încetul s-a definitivat. Sunt acum, aici, la Hunedoara, destui dintre foştii mei studenți, ba mai mult, unul tocmai şi-a luat doctoratul în arheologie, în persoana lui Cristian Roman. În al doilea rând, din planul meu făcea parte sistematizarea cunoştințelor. De ce? Pentru că, disparat, aflam că aici se descoperă tot felul de lucruri din epoci istorice diferite începând din paleolitic. Cea mai veche perioadă descoperită în grădina castelului Hunedoara şi în împrejurimi face parte din paleoliticul mijlociu, datată undeva la 35. 000 de ani înainte de Christos. Este aceasta o cifră importantă. Şi de acolo pornesc locuiri succesive ale perioadelor următoare. Fără a intra în amănunte legate de descrierea acestor locuiri, trebuie precizat că locul acesta, Dealul Sân Petru, este compus din dealul cu acelaşi nume şi apoi o serie de terase. Dealul Sân Petru este, de fapt, un triunghi situat între Valea Zlaştiului şi Cerna. Acest loc a fost locuit dintr-o cauză pe care noi încercăm acum să o aflăm, foarte intens, cu mai multe tipuri de locuire. În primul rând: localități, sate, situri arheologice, aşa cum spuneam, din paleolitic până în zilele noastre. În al doilea rând, sunt fortificațiile care demonstrează că dealul are o altă importanță decât alte locuri din lume unde s-au descoperit aşezări şi nu se simte nevoia apărării a ceva. Aici însă se simte nevoia apărării şi, după ce ştim până acum, această nevoie de apărare se împarte în patru momente. Prima fortificație detectată, care a fost bănuită cumva de academicianul Alexandru Vulpe, fără a fi însă şi găsită, noi am descoperit-o aici. O parte din ea se păstrează în grădina castelului, fiind o

Prof.dr. Sabin Luca responsabilul şantierului de la Hunedoara

Dealul Sânpetru posibil Kogaion al unei importante comunități dacice

fortificaţie cu val, şanţ, palisadă din vremea Culturii Basarabi. Această cultură înfloreşte la sfârşitul primei perioade a fierului şi multă lume susţine că reprezentanţii acestei culturi sunt, de fapt, precursorii civilizaţiei geto-dacice, mai precis, ei reprezintă momentul de închegare a acestei civilizaţii.

MOMENTUL DACIC DE LA HUNEDOARA

Un alt moment de fortificare este cel dacic. La fel, sunt mulţi cei care au scris şi au purtat discuţii, chiar dispute, că aici la Hunedoara ar fi pe undeva o cetate dacică. Nimeni, însă, nu a ştiut unde se află această cetate. Toată lumea a presupus doar teoretic, bănuind localizarea ei ba în Dealu Sânpetru, ba în dealurile deasupra combinatului, ba prin alte părţi. Se baza această supoziţie pe faptul că undeva, în zonele de bază ale acestui castel, probabil la cetatea din vremea de început, s-au folosit blocuri fasonate dacice, puţine, ce-i drept, la fel ca cele din Munţii Orăştiei. Deci, de undeva, constructorul medieval a luat aceste blocuri şi le-a folosit pentru a ridica acest castel, de fapt, acea structură de cetate din vremea lui Voicu. Ei bine, constructorul nu putea să meargă până în Munţii Orăştiei, să aducă 20 de blocuri de piatră fasonată câteva zeci de kilometri. Le-au luat de aici, din apropiere. Dar nimeni nu a putut să spună cu precizie de unde au fost aduse. Se bănuia că pe Sânpetru ar fi acea fortificaţie care ar fi avut în componenţă aceste blocuri. Şi multă lume bănuia că actualul val elipsoidal de pe deal ar fi fost fortificaţia dacică. S-a dovedit, însă, prin săpătura noastră, că acel val aparţine unei fortificaţii de secolul IX după Christos, când populaţii în mişcare, vechii maghiari, au făcut aici o fortificaţie din val şi palisadă iar în interior, construcţii de lemn care au fost dovedite prin descoperirea de cuie şi scoabe folosite la construcţii precum şi diferite săgeţi şi arme specifice maghiarilor vechi. Dar, când au amenajat cetatea, aceştia au mişcat structuri mai vechi. Ce au mişcat ei, de fapt? O societate dacică descoperită anul trecut în urma săpăturilor ocazionate de amplasarea antenelor GSM pe Dealul Sânpetru. Atunci s-a descoperit o porţiune din zidul sec, de piatră, a fortificaţiei dacice. Deocamdată nu putem anunţa foarte multe lucruri certe legate de acest lucru, dar pare o fortificaţie caracteristică perioadei secolelor II-I înainte de Cristos. Pentru moment, nu avem faza clasică, aceea cu blocuri fasonate, cu „murus dacicus" ci este un sistem puţin mai vechi, când dacii îşi fă-

Locul de depunere ritualică a prinţului cu sica de oţel

Începuturile săpăturilor la Hunedoara cu dr. Cristian Roman

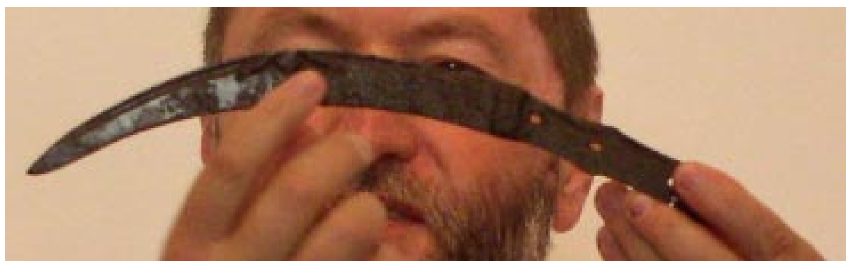
ceau în unele locuri aşezări fortificate cu val şi cu miez de piatră. Deci, iată, am vorbit de cea de-a doua fortificaţie, cea dacică. Cea de-a treia fortificaţie este de secol IX, iar cea de-a patra, este cea construită în etape succesive şi în care ne aflăm acum. Iată un loc foarte important pentru ceva. Noi, când definim orice cultură umană, trebuie să ne referim la mai multe elemente între care: aşezarea, oraşul, satul, locuirea în sine. Apoi, vin sistemele de apărare care reflectă, de fapt, un avans politic, fiindcă, dacă eşti avansat politic, îţi aperi structura într-un anume mod. Şi al treilea lucru este spaţiul sacru. Ei bine, spaţiul sacru este mai greu de găsit. De ce? Chiar dacă la căpătâi se aşeza un simbol, acesta dispare de-a lungul timpului, o dată cu dispariţia sa dispărând şi locul sacru în sine fiind greu de identificat, de pildă, cimitirul. Mai ales că locurile sacre sunt, de obicei, şi secrete. Toate aceste elemente de fortificare sunt legate cu spaţii sacre independente. De pildă, pentru vremea Culturii Basarabi, avem două spaţii sacre delimitate aici. Unul este pe şaua de legătură de la Negoiţa către Dealul Sânpetru, unde există depuneri de oameni descărnaţi, adică la care oasele nu sunt aşezate în conexiune anatomică, depuşi împreună cu vase întregi şi alte lucruri alături. Acesta este un procedeu pe care îl înţelegem mai puţin şi, pentru moment, doar îl descriem fără a şti de ce făceau ei asta. Şi un alt spaţiu aici, jos, în spatele valului cetăţii lor din vremea Culturii Basarabi, cu puţuri unde au fost înhumaţi în picioare, arşi ritualic doar pe piept, cu depuneri de vase şi uneori chiar cu cai sau câini întregi. Este acesta un obicei cunoscut acestei culturi care se întinde pe un spaţiu foarte larg, atât pe aproape întreg teritoriul României, dar şi către Bulgaria, Serbia şi mai departe.

Pentru cetatea dacică, ce este legată de aşezarea dacică, s-a descoperit acum câţiva ani un loc pe care, din cauza ritualului inedit, ne ferim să-i spunem cimitir. Îi spunem loc sacru, pentru că sunt 70 de depuneri cu peste 100 de înhumaţi şi incineraţi. Este o întreagă mixtură aici. Acest spaţiu durează cam 250 de ani. Este un lucru formidabil. Aici se reflectă cam tot ce ştiam noi despre daci în rit şi ritual. Până acum le ştiam disparat din diferite locuri, dar acum le privim ca o carte. Toate lucrurile le găsim aici la un loc.

PRINŢUL DAC

Şi acum, după această introducere, ajungem, de fapt, la scopul principal al acestei conferinţe de presă. Anunţam zilele trecute că s-a descoperit aici, în acest spaţiu sacru dacic, un obiectiv mai rar întâlnit. În ultima zi de săpături din anul acesta, am descoperit – împreună cu asistenţii mei – un complex arheologic, un mormânt, datat deocamdată în jurul anului 125 înainte de Cristos. Este vorba de mormântul unui luptător nobil, specific societăţii antice. Un luptător care luptă cu scutul şi lancea. Se crea acea falangă, acea unitate de luptă pedestră, iar călare se renunţa la scut rămânând de bază lancea. Acest luptător l-am găsit incinerat într-o urnă de ceramică. Acest vas era depus peste centiromul decedatului din care nu s-a mai păstrat pielea, ci doar paftaua. De acest centirom, după cum se prezenta, era agăţată o sică în teacă, un lucru extrem de rar, poate chiar unic. Sica este un simbol relativ comun, ca un cuţit de luptă şi de sacrificiu. După cum ştim, sica era folosită şi la descăpăţânare. A se vedea gestul sinuciderii lui Decebal, reprodus pe columna lui Traian, care foloseşte o armă identică cu cea descoperită. Centiromul era depus peste lancea de luptă a celui incinerat. L-am numit pe respectivul un nobil, un luptător, un prinţ dac. Era foarte tânăr acest prinţ. Cu toate că nu avem încă analiza antropologică, cercetând resturile de calotă, am constatat că ele sunt subţiri şi putem spune că el nu a ajuns la maturitatea de 30–40 de ani. El făcea parte din acea categorie de tineri zurbagii, ca toţi tinerii care, la sfârşitul secolului II şi până la Burebista, dar şi după această perioadă, se înhăitau şi plecau la pradă spre sud. Acolo, ba dădeau de romani, ba dădeau de greci, se aliau conform izvoarelor istorice cu alţi tineri nobili sau prinţi celţi şi împreună făceau astfel de expediţii răz-

Artefactele găsite în locul de depunere sacră

O sica din oțel brunat copiată parcă de pe columnă

boinice. Tocmai de aceea mulți se întorc acasă cu piese celtice. Ştim că, după 180, celții părăsesc Transilvania, însă rămân la sudul Dunării unde se nasc scordişcii, o populație extrem de elaborată cu care, probabil, făceau schimburi de produse. În cazul de față, paftaua găsită se poate spune că este celtică, dar sica, în mod cert, este dacică, sau vârful de lance care este de o schemă comună în antichitate. Nu se putea face un vârf de lance în afara tiparelor existente în acel moment.

Acest lucru demonstrează totodată şi existența la acea vreme a unei societăți multiculturale. Noi, astăzi, vrem să creem sau, mai bine zis, să recreem o Europă multiculturală, dar uităm că şi în antichitate exista un multiculturalism flagrant. Nu putem să separăm total dacii de celți, de greci sau de alte culturi. Sunt tot felul de amalgamuri culturale în antichitate. Nu uitați că noi nu găsim în săpături etnii, nu găsim buletine de identitate, noi găsim artefacte şi sigur că nu găsim nici titluri de noblețe. Dar dacă ați vedea calitatea materialelor găsite, o calitate excepțională, balanța s-ar înclina către un titlu nobiliar, un titlu cu rang corespunzător. În urma analizelor, a reieşit că aceste piese de fier sunt, de fapt, din oțel brunat. Eu aşa ceva nu am mai văzut până acum, aşa o calitate excepțională pentru acea perioadă cu 2.200 de ani în urmă. Efectiv, aceste piese străluceau când au fost scoase din pământ. Sigur că acela nu era un luptător de rând care putea să-şi cumpere o armă atât de bine lucrată într-o tehnologie asemănătoare tehnologiei săbiilor de samurai sau a săbiilor de Toledo care, prin bateri succesive, transformă fierul în oțel. Personal, am văzut o mulțime de arme, dar de o asemenea calitate nu am mai întâlnit. De aceea am folosit termenul de prinț. Este o alegorie, un joc de cuvinte, dar noblețea reiese din valoare artefactelor. Mai mult, lângă acest aşa-zis prinț, am descoperit anul trecut un altul, care fusese incinerat în cămaşa de zale; din nou, un lucru extrem de rar întâlnit în lumea dacică.

În concluzie, în vremea dacică, aici, în acest triunghi cu două râuri şi Dealul Sânpetru, a existat unul din cele mai închegate sisteme de locuire geto-dacice începând cu secolul II înainte de Christos, în mod cert, dar începând din vremea Culturii Basarabi, prin secolele VII-VI, rar se pot demonstra astfel de lucruri începând din această perioadă. Este ceea ce visează istoricii români: de a descoperi o civilizație care se naşte cu 3-4 sute de ani înaintea civilizației dacice clasice. În cazul de față, având la un loc cetatea, aşezarea civilă şi locul sacru, avem – de fapt – ceea ce în lumea istorică reprezintă idealul.

TRISTEȚILE MUNȚILOR ORĂŞTIEI

Şi, ca să închei cu o provocare, ar trebui să vă spun că sunt sigur că toate cetățile dacice din Munții Orăştiei respectă acest ritual de înființare cu cele trei elemente, doar că, din cauze – să zicem – de politică culturală, toată lumea s-a învârtit în jurul pietrelor din ziduri şi a uitat că o civilizație mai are şi suflete şi oameni folosesc spațiul, habitatul, într-un anumit mod specific. Îmi pare rău, eu sunt produsul lui Hadrian Daicoviciu şi din nefericire am luat ultima diplomă semnată de el înainte de a muri, dar de la Teodorescu la Constantin Daicoviciu, apoi la Hadrian Daicoviciu sau Ioan Glodariu şi toți care s-au mai perindat pe acolo s-au prea cantonat de ziduri, le-au dat o prea mare importanță, în defavoarea habitatului. Şi eu sunt sigur că pe coamele care par a fi nelocuite, dacă s-ar căuta pe ele, ar da rezultate surprinzătoare. Iată dovada că aceste coame pot oferi surprize: chiar brățările de aur care au fost descoperite într-un loc care face legătura dintre terase şi cetate, loc în care nu s-a cercetat şi nu se ştie câte alte lucruri ar mai putea fi ascunse acolo. Dar acesta este un anume mod ciudat de a căuta. Nici aici, la Hunedoara, nimeni nu ar fi spus că pe această coamă s-ar putea găsi ceva, dar iată că am scos peste trei sute de piese, unele din metal prețios, toate de o calitate deosebită. Acestea arată o civilizație fantastică şi noi am avut şansa să o săpăm sistematic şi fără a porni de la păreri preconcepute. Eu sper ca în zece, cincisprezece ani de căutări, să reuşim să definim acest sistem de locuire începând, desigur, din vremurile îndepărtate până în epoca medievală. Şi probabil că ele vor fi odată, în viitorul nu prea îndepărtat, publicate.

Urna funerară de ceramică

te.

AL VIII-LEA CONGRES INTERNAȚIONAL DE DACOLOGIE – TOMIRIS 2007 – ÎN CUVINTE, CIFRE ȘI IMAGINI

Dedicat reginei massagete Tomiris, congresul şi-a atins intens țelul de a mai da încă o dată la o parte praful de pe istoria ascunsă a românilor. Regina Tomiris a ieşit la iveală mai strălucitoare şi mai triumfătoare ca niciodată datorită acestui congres organizat impecabil grație domnului George Constantin Păunescu căruia i se cuvin multe şi calde mulțumiri pentru susținerea consecventă şi generoasă a mişcării de dacologie.

160 de lucrări trimise, 98 selectate şi prezentate atât în plen, cât şi pe secțiuni, peste 300 de participanți care, într-un adevărat maraton, în cele două zile, au asistat la prezentări dintre cele mai interesante.

Dacia Magazin

Doctorul Napoleon Săvescu şi ultima sa cucerire, Regina Tomyris

Conferința de presă de la Hotel Lido, moment de debut al congresului

Dr. Viorica Enăchiuc, exigent membru al consiliului ştiințific al congresului

De la New York, prof. Doina Mureşan vine să vorbească românilor de dincolo de ocean despre uitata Tomiris

Prof. dr. Nicolae Ţicleanu vorbind fascinant despre simbolurile sacre ale Daciei

Dr. G.D. Iscru, împătimit dascăl şi istoric ce îşi trăieşte a doua tinereţe în slujba congreselor de dacologie

Dr. Mihai Popescu, perseverent scormonitor şi prob descoperitor al istoriei noastre trecute şi ascunse

În prezidiul congresului, într-o continuă comunicare, cele două stânci ale Daciei Revival. dr. Napoleon Săvescu şi prof. Timotei Ursu

De 8 ani de zile, generalii Mircea Chelaru şi Niculae Spiroiu formează acel Stat Major de nădejde al Daciei Revival.

Burebista, Tomiris şi Vladimir Brilinsky vorbind despre brăţările de aur ale dacilor.

O sală elegantă pe măsura unui congres de excepţie.

ciuna şi ignoran□a.

HOTEL INTERCONTINENTAL BUCURESTI

Bucharest's first international hotel provides its guests with the level of service and comfort that comes hand in hand with the name InterContinental. Three quality restaurants offer a choice of international and traditional Romanian cuisine. Recently renovated meeting facilities and a fitness centre, comprising a heated indoor pool, a sauna and a beauty clinic, all add up to touches of luxury not so easily found in this part of the world.

4 Boulevard Nicolae Balcescu Bucharest 1 Romania 70121
Tel: +40 21 310 2020 | Fax: +40 21 312 0486 | E-mail: bucharest@interconti.ro

"Columbia" from Branzeni

Zig-zag at Bacho Kiro Thracia

Animal sketches in France & Spain

30000

Cuciulat Horse

Amulet from Mitoc

20000

15000

Madona from Cosauti

11000

Gaura Chindiei
Cuina Turcului
Schela Cladovei

9000

UBAID CULTURE

8000

Vinca

Writing in Tartaria

Cucuteni

7000

6000

5000

4004

Writing in Sumer

3200

Starceva

Turdas

3000

Boian Gumelnita and Hamangia

UR

2700

Imhotop PYRAMIDS

SAMARRA ceramic

SUSA ceramic

2500

2300

MINOS

Lai Tzu
Zamolxis
Pytagoras

PHENICIA

Burebista Caesar

1500

44

550

1250

432

TROIA

101-106

Socrates, physician of Zamolxis

Decebal, Traian

În contextul descoperirilor de referință ale arheologiei mondiale, această curbă a preistoriei spațiului carpato-danubian își defineşte fără tăgadă locul pe care vechea civilizație a strămoşilor noştri îl ocupă în istoria lumii.

Preț 1,45 lei, 14.500 lei vechi
Pentru străinătate: 1.5 USD